

Кире
Т-88

МБ 132.

ЏУСУП ТУРУСБЕКОВ

МОКОН

Ќыргызмамбас

1938

ЮСУП ТУРУСБЕКОВ

ÇUSUP TURUSBEKOV

T. 95

МЕКЕН

MEKEN

НА КИРГИЗСКОМ ЯЗЫКЕ

3852 / 5260

КИРГИЗСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ФРУНЗЕ 1938 КАЗАНЬ

QYROYZ MAMLEKET BASMASH
FRUNZE 1938 QAZAN

AVTORDON

Bul җынаққа менin җазыған ыргалымдын бердығы кирди. Муну соқультур басуудағы мақсат: мурунқи җынақтарқа киргизилген бирin еки ыргаларда idalogия җақынан кемдиктери бар елe. Аларды алып тастадым. („Алkezилер“, „Qomuz“) Оған менен бирге бир тоsun ондодум. Кижинки җазылған бир җыға ыргалымды аяқ җақына киргиздим. Бул җынаққа „Енеме“ деген поэма киргизилген җоқ. Себеби аны ондор, узартыр «эгнос» бир китеп җылып асмаққа бермекчимin.

21|X1—37-җ.

Ғоортуу редактор ELEBRAJEV M.
Текст редактор GAJFULLIN N.
Ғоортуу корректор МАМАКЕЈЕВ Т.
Сығарына җоортуу АРАЛБАЈЕВ А.

Терүүге 24/1—38-җыл берилди. Басууға 21/II 38-җыл җол җо-
julду. Ғақардын форматы 70x110. Бир асма тарапта 51 400
тарақта. Бердығы 4 асма тарақ. Ғарқызгилвилт № 5 — 154.
Ғарқызметмес № 335. Наряд № 0352. Тираж 5000+125

Qazan, Mislavskij 9. Tatpoligraf 1938-җ.

SAQIBNOJANDA

Kөртөн берi көрвөгөн,
Men җеримди сақындым.
Baғынан көрty өткөргөн,
Men elimdi сақындым.

* * *

Eldi aralar erkimce,
Erikkendi җазууда,
Тоosuna сьоғыр аң uулар,
Kөңyldy бир асууда
Bir az кyну болсо да,
Barsam екен җериме,
Kелвејsin деп җазыбат,
Kөrynәm екен elimе.

* * *

Kөk җiber majdan кен җајыт,
Kөр җыргөн җер мунајыр,
Qоқtular qantip qaldы екен,
Сьоcу elem dalaj җој җајыр...
Men ketkeni қоғтошур,
Dalaj қығ, dalaj җаз өтты...
Ecen iret ystynөн,
Qарқbra, turna, qaz өтты...

Qəştəq tışyp bul kyndə,
Çer kərkyne kİrgendir,
Çaştarə əsyр dyrkyrəp,
El kərkyne kİrgendir...
Qarəqan enem emgİce,
Zamandən varqən sİlgendir...

* * *

Arpa tektir, At çajloo,
Kolxozdun çerİ voləondur,
Kyrkyrəp aqqan kək sajdən,
Əzəny maləqə toləondur.
Mal vaqəp səqqan ajbəlm,
Çeekter varəp qonəondur...

* * *

Şıldəncəİ şajır çənelər,
Yİlərdən səqəp vuraləp,
Kək qaşqa tunuq əzəndən,
Çyryşkəndyr suu aləp...

* * *

BİzdİN keңir əlkəny,
Dalaj çerİN kərdym men...
Oşondo tuuləqan ajbəma,
Saqənləp kənyİ vəldym men...

* * *

Başqa çerden kem emes,
Toosunda toodaq, ular var,
Calqəp çatqan kəlyndə,
Ərdək, cyrək, quular var...

Əzym menen vİrge əskən,
Sur zamandan vİrge ətkən.
Qurbularəmm var ele,
Vİrge maqsattə kəzdəşkən...
Qat çazəşrajt ec vİrəə,
Esten səqəp qaldəmmə?
Kəlxozəqə çardam vərİşrej,
Çe taarəntəp saldəmmə?..
Barsam eken çerİme,
Kərynsəm eken elİme!

1935-çy. Frunze

OQ ÇANA BİR

Bİrləmm — oq kerek volso atamən,
Gazga qarşə gaz dajardap çatamən...

* * *

Qəzyl sarqa tap qoroşoşo kelgender!
MeelegenİN çaza atpas mergender!
Tymən, tymən taqool volcu qolun var,
Ajtamən o! kərkəm səzdən uşuqar!

* * *

Kərkəm səz — oq. Al qəzyl!dar ata bill!
Kərkəm səz — gaz. Al qəzyl!dar caca bill!

* * *

Kərkəm səzdy oq qatarə qarajəvəz,
Kyctyy səzdy məqtuu qural sanajəvəz...
Kərkəm səz, al—al qəzyl!dar çaraqənl!
Al qəzyl!dar, atəp vajarə qararaqənl!...

Aprəl, 1933-çy.

TAASIRLENIP...

Taanılsajsın Ala Too,
Өзгөргөnsүн терең qool
Maqtanasın catırap,
Ala Toonun ыjik zoó
Maqtanuıoıa aqın var.
Oıana maqtan Ala Too,
Oıana şattan tereң qool!..

* *

Işti qıloıan maanılyy,
Komsomolka qызdarın...
Çeñiş menen sanalıp,
Zuulap etken çıldarın...

* *

Altın, kymyş, qoroıoşun,
Kender cыqтb çeriңden,
Qalıbet, tereң oıloıon,
Inçener cыqтb çeriңden..

* *

Qыrcын çaştar kerilgen,
Senin şaңın Ala Too.
Denderinde tuılaoıan,
Senin qanıң Ala Tool..

Otorcul, qazы, mıң vaşы,
Ezip ketse ыır çaqтан,
Taloон qojup kynyge,
Basmacыlar quuratqan...
Otor, malaj, çajıker,
Tyştyk muңdan arыldы,
Өnyne cыoıpıp şanqajıp,
Tyştyk emi çaңыrdы.

* *

Tyştyk ыygyn çaңыrdы,
Tyştykten kender tabыldы...
E, Ala Too maqtanoıın,
E, tereң qoo şattanoıın...

* *

Gudok ыny uıuldu,
Tuman vaşqan çeriңden...
Çaңы adamdar çasalды,
Muң qaptaoıan eliңden!..

AQ BUURANŇ BOJLOP

Tujlar barat Aq Buura,
Bırdemeni sezebi?...
Çılsır aqat Aq Buura,
Tereñ surlar cecesi...

* *

Al Aq Buura tujlaqan,
Kırdöldy bir kyc sezet.
Çılsır aqqan Aq Buura,
Tıjınydy bir sır cecet...

* *

Qılsm bojlor Aq Buura,
Aqır çatat şarqırar,
Bul özöndyn bojunda,
Dalajlar çatqan qansırar...

* *

Sajırker menen qoşcunın,
Çaş bojqon bir kezde,
Kökürök cer, munduunın,
Qas bojqon bir kezde!

Dalaj myşkyl işterge,
Kıwe bojqon bul ezen...
Qılsm boju sarqartır,
Mydæ bojqon bul ezen...

* *

Uşul nızdın kynderde,
Aq Buuranı bojlodum.
Arqı ejyzıne aşırır,
Taş ırqırır ojnodum...

* *

Car taras tabıjat,
Körkөmduy sonun suluuluq.
Bojlor salqan özöndy,
Qırtaqtar qıbulur...

* *

Kөcөsynde qırtaqtın.
Şajır çatır çıyırşet!...
Şıldırdaşır öz ara,
Şırqıldır kylyşet...

* *

Raqtalar bulajır,
Talaas yky sajqıqan...
Aşuulaş ajtqan ın cöqat,
Öjyzdögy ajıldan...

* *

Qılsm boju çaqıqan,
Tensızdıktı uratır...
Kırdöldy bir kyc keldi,
Eskiliktı uratır...

QURBUMA!

Taptaoan nilet şumqardı,
Carqan nilet tulpardı.
Tartasa şumqar ucraıı,
Baqsa tulpar cıqraıı...
Oj toonu qojıoj cavıttar,
Şumqardın ucar zamanı...
Oozduq cajnır açıldı,
Tulpardın cırqar zamanı!..

1934 - cı. 1jul.

İNÇENER ÇOLDOŞQO!

Boomdun için çaqırtır,
Ekispres etse volvoıı...
Çumşaq vagon içinde,
Qarındaş ketse volvoıı...
Erlkse oqur ırmdı,
Tereç ırın cecse volvoıı...

8/IX - 34-ç.

QARA KÖZ!

Çyregyme qadaldı,
Aojılaojan ırnıq söz.
Syjkymdyy sonun qarajın,
Çooduraojan qara köz...

Kel qoltuqtar alajın,
Kolxozdorojo ırarılıq.
Emgek kyndy esepet,
Depterlerge çazalıq...

* * *

Bul uqmuştuu kynderdı,
Kijinki çaştar kep salır,
Bul kynderde çaşojan,
Çyryşsyn bizdi eske alır...

1934 - cı.

BIR UULUNAN AJRBLDB

Çumuşcu tap bir uulunan ajrldb,
Qatuu kyjyp, kyngyröndy qajorırdb.
Qantır ojana titineviz uşuşoşa,
Bul şum qabar araladı ajlmdb...

.

Kyröş dese bilek tyryp qacbrojan,
Qbjöndöqtä çedmejnıce asblojan.
Çın bolşevik, çın kyçyrmön Kirovdun,
Emtne vygyn vulsul yny vashlojan?..

.

Öcögyşken eski duşman qolunan,
Köpten berı dajardaşan oşunan...
Kelbes çolqo çoldoş Kirov çol tarttı,
Mınca nege çöqtä duşman onunan!

.

Daşbardyr surdanşandar tuş-tuştan,
Bir çolmajör, birde közyn qışşqan...
Çumuşcu tap çalqız sensin alardı —
Ojrondojm dep setme-setke çöşşqan..

.

Çumuşcu tap çoldu mışqap çala çyr,
Duşmanındy dajım eske sala çyr!
Ölgen uuluñ qbraaq ele vlesin,
Munu unutra könylyñe ala çyr!

MEKEN

1.

Barsa kelbes çolu var,
Qadam sajn oru var,
Taalaj izdöp umtulsañ,
Çalnuucu toru var.
Bir kezde vaqt vajlaşan,
Ker azartın mekeni,
Ajdo, zöndan, tyrmöler,
Ker azartın mekeni,
Çyrekty mışçyr tırmaşan,
Tiryylej çand qbjnaşan,
Qursaq açyr vöektyn,
„Eneke nan“ der vjlaşan,
Bir kezde eli mydöely,
Acarçalyq mekeni,
Ker oozuna alır vajojan,
Qataalçalyq mekeni,
Mekeni boldu gyldördyn,
Mekeni boldu kyrdöeldyn..

2.

Ecender ötyp qacbrojan,
Ecender ötyp vashnan,

Proletarlar qaçqajıǵan,
Biri miñge tatıǵan,
Qarılıu menen qarmaşqan,
Açydaar menen arbaşqan,
Beles, mejkin dөvesten,
Qara qocqul qan cacqan,
Coñ majdandın mekeni,
Çenıştyy esen çaldardın,
Mekeni boldu çırǵaldın...

3.

Oju, qırn dөvesten,
Bajcesekej gyl ajdap,
Өzөndөp tikken daraqtar,
Baar tegiz byr najlap,
Tuqavadaj kelseti,
Tuş kijizdej çer beti,
Turaq qılıǵan elbiz,
Taalajlıu bir el deci..
Ulandar menen kelin, qız,
Gyldөrdөn tandap gyl teret,
Bir birine gyl beret...

4.

Gyl standa көp ulut,
Tili başqa, diti bir,
Çapa tırmaq bet alıp,
Qılıp turoǵan işi bir,
Bular tyşken kemenin,
Kapitan Stalin.
Stalin turmuş tutqasın,
Stalin turmuş ustasın...

5.

Bulcundarь vuruǵan,
Bytyp qaloǵan ujuldan,
Uruş, kyreş çılında,
Tuulup өskөn uuldar,
Aj asmandь eeledi,
Bizdin çastar qanattuu,
Daqь qıjla көrsөter,
Kөrsөter tyrkyn sanattь..
Qanattuu ucup өtpөgen,
Kөjkөlyp şıber өspөgen,
Tyndyktөgy muz ujul,
Kөrbөgen kyndyn cubaqьn.
Qarasa көz qarьqqan,
Kөcmөn muzdar turaqьn,
Qьrooloǵon muz toonu,
Çarьlьp bytkөn muz qoonu
Aralap çyryp ajuu atьp,
Erte turup, kec çatьp,
Bilimpozdor çyryşet,
Muz toonun sьbь bilindi,
Muz tooǵo tuubuz tigildi...

1/IX-37-çyl.

KOMSOMOLKA

Qacan bolso şajır senin çyrgöyn
Qandaj qubat senin çanq, şunq kylgöyn.
Oj basqanda qulaşyma uqulup,
Berdi qubat, çyjdy kyctyn kyrdölyn.

Dostoruñdu kylky menen qubantır,
Duşmanıñdy kylky menen qubartır.
Komsomolka kylky, turmuş bizdiki,
Çaşa, işte şajırdyqtı uzartır,

1933-çyl.

BƏBƏKTƏRGƏ

Bəbəkterym proletarlar elinde,
Biri mındaj epkindyyler elinde,
Əsəsynər çigit bolup er çetip,
Ar birtner bir inçener keminde!..

Ajlanajın əsət calajın qanatın,
Sen inçener bilim kenin qazasın.
Çağ çerde, çağ şartta tuulojan,
Ajlanajın sen taalajlı balasın..

1933-çyl.

LENİN ÇOLU

Lenin çolu—taşqa tamojə basqan çol,
Ecen qəjə, belestərdir aşqan çol;
Tajaq qarmar,
Şəmə çarəjaq,
Murun zardap—
Çyrgəndərgə „kel əri“ lep sunojan, qol.

Lenin çolu tyvəlykkə cektelgen,
Kırpicterdi emgəkcı ucyn eptelgen
Sajda sanı,
Kelsej qamı,
Cəvəp çanı,
Çoşolmoqcu „vuzamın“ dəp eptegen.

Lenin çolu kommunizm quralı,
Bojə çetip, toluq turojan uvaşı,
Nur balqıtır,
Çət anqıtır,
Köz qajqıtır,
Emgəkcige tışır erik cıvaşı.

Munu kərsə ttər yrər bəldap,
Qojomun dəp tışer çulqur bəmda!

Tişin qajrap,
Saluuşa sajnar,
Quroşaq sajnar,
Çelip çyrgen tolup çatat qv̄v̄ndar.

Dalaj itter v̄v̄ldaşan, sam̄noşan,
„Çoq qv̄lam“ der ecen iret qam̄noşan
Çoq qv̄lavaj,
Qantır sajnaj,
Qana ajt... ajt,
Oşentkenden dalajlar̄ çal̄noşan.

Quroşaq cecen dalaj—dalaj sajnaşan,
Tilin v̄yl̄er vekerinen qajraşan,
Munun çv̄t̄n,
Ketirir t̄v̄r̄n,
Qalt̄v̄vaj q̄v̄r̄n,
Lenin çolu—erik çolu çv̄jšaşan.

Bul çoloşo aşv̄q, emgektiler sandaşan
Ömyryne erik nuruna qanvaşan.
Qursaşv̄ ac,
Közünde çaş,
Könyly vas,
Kijimderi işten çv̄şv̄r dalvaşan.

Tur qojcular, vularoşa ver qoluñdu
Lent̄n çapt̄ daşv̄r qara çoluñdu,
Çardam verip,
Bolup şerik,
Çatt̄ çerip,
Syjem̄e c̄et oldegi v̄oşur̄ndul

ÇAZ QV̄LTAJD̄B

Başraşv̄r çaz qaltajd̄b muzdar erip,
Bir tyrdyy qar̄b qv̄şt̄b könyl çerip,
Uzard̄b kynyld̄er, kyn m̄n̄et sanar,
Çv̄r-çv̄luu çanoşa v̄lav̄q nurun verip.

Qv̄rçv̄rap qv̄ş qv̄jnald̄b, m̄na qact̄b,
Mart vaşt̄ar kirip keldi çazd̄n ast̄b,
Çerdegi qaçv̄r-çikir, v̄v̄q̄b-çv̄q̄b,
„Ketem“ der qv̄ş̄b menen qv̄rañ aşt̄b.

Bөгөşv̄r sar̄b suular çoldon aşv̄r,
Şv̄ld̄v̄rap v̄jšaşandaj muñun çav̄şv̄r,
Erkeleper salq̄v̄n̄v̄raaq zaçv̄m çyryr,
Çv̄q̄v̄roon qv̄şq̄b suuqta v̄oldu qar̄v̄r.

Qanakej çaz valman̄b kerilgen er,
Qand̄b oşo ujqun̄ daşv̄r qoltuqtu ker,
Qamdan̄b emgegt̄ne köz çiv̄erip,
Tart̄v̄vaj öz erkine qoluñdu ver.

Soqoşo tapta v̄şt̄b qara kerd̄i,
Ölc̄emdyu v̄ede çana verip çemdi,
V̄v̄şv̄qta var şajmand̄b tyḡel v̄olsun,
Ketyyḡe qontorulup qara çerd̄i.

Qv̄j̄m̄lda emgekten el ylḡy als̄n,
Erincek ujqucular esten tans̄n,
Tyrd̄ent̄yp maqtaçans̄v̄r v̄v̄d̄b-v̄v̄d̄b,
T̄ev̄n̄de v̄oz toroşjlor ov̄on sals̄n!

AL YJ ZAVOD

Oj Keke beri kelci iniq ycyn,
Əngəcə taşsada nygyn kycyn
Kərdynəy tee.. tetigł vlijk yjdy,
Morunan sozolonup cəqqan tytyn.

Al yj zavod, al yjde emgek erleri var.
Şaqıldap maşınalar..?
Oşol zavod oşol erler qubatınan,
Mejrimdyy nurun təgyp attə saa tañ!

Çəlmajəp bir tuoşandəq qolun vərıp,
Baruucu qəja çoldun taşın terıp,
Alparmaq daşə seni cən turmuşqa,
Birikkin, oşondoğ qəll.. kycyn vəkıt!

Baqıldap cən zavoddo emgek kenl,
Aq altın andaşə erdin moncoq terl.
Eptyyləp ajrə tərmaq çasap çatat.
Eñ sonun!.. Beri kelseñ!.. kərcy degl..

Çasaşan traktoru ketse cubap,
Qara çer qanğarəlp qalat sulap,
Daşə da mindəp traktor vəryy ycyn,
Kirişti şajdoot, şajdoot, toptor qurap!..

15/IV—30-çəl.

BIZ!...

1.

Cəpty bəşəp, çəlder çyğyp, tañ atqanda
Qubultup, kyn qəljəp nur cəcqanda,
Ojoşotup emgek erin „tur vaaatə“ dep,
Maanilyy oşana gydək kyy tartqanda,
Cot qarmap kendl kəzdəğ cuburoşan vız,
Sajra quş, ynyndy soz vız vasaqanda..

Tyş mezgil, cottor şaq-şaq kende emgek,
Kyrə urup kyyldəşyp, şal-şal terdep,
Qəzdzəp çerdin vəjun eritken vız
Taş kəmyr şaşəradə.. qəldəq emgek..
Magdonalt mın qajtara „yyj“!.. destn
Məna ken! tiginə emgek əşə vərmək!..

Burqurajt parovozdor tolquşan el,
Aralap çykty taşəp tozuşup vəl.
Barvəndəp stantstijada çyrgəndər vız
Melyyn soq. erkele çəl, quroşan ter..

2.

Boorunan Ala Toonun şəldəp vulaq,
Dəgdəndəp bəşəq Kəlgə qujat tujlap,
Bojunda vəl vulaqtən çyrgəndər vız,
Ijngə ketmen saləp vajlap qulaq.

Tentek çel wetten sýjrap soçur turoçan,
Çetnan çýpar gyldyn alýp surap!

Kyn ысыq mojun kyjgen cekede ter,
Çавылыр otoo otop, tьrmalar çer,
Kevazdin arasynda çyrgöndör biz
brçalat qandaj sonun!.. çazylat cer...
— Өx... çene! şyldyñdy qoj suusap kettik,
Quj acqyl, „uul“... dep sun suusunuñ ber.

Çýjnaqtap çavdyqtardy alýp şajlap,
Qatqylyr şyldyñdazylyr, qoştu ajdap,
Urunup traktordu çyrgöndör biz,
Ujuşur çoloço cыqylyr, veldi vajlap.

3.

Biz valsan şamalanyr bilek tyrgen,
Kyreş dep közyn ыmdap emgek yñdör.
Çajdandap ыqşap, qarşy qarmaqanda,
Sestenip tavşattyn uulu syrdör.

Biz bir көс sotsialoça vaoşyt aloçan,
Mыnda dep qamal vuzup cijir saloçan;
Daçdandap bul qatarda Kelgenşaj var,
Boo cecir, yzyk sýjryp, çygyn taçoçan.

— Dygdyñde qajran Keke çygyñdy tañ
„Өş—өş“ te egyzyñdy çelegiñdi al,
brçy quş senda turşa көөнyn көтөр,
Bezelen, ajda taqşy... avandy sal...

20/11—30-çyl.

EMGEK QЫZY

Çajdarým, tike qarap kylymsyрөp,
Qojoçulçum qara көzy murun yрөp,
„Çumuşqa çyrgyn“ dese emgek qыzy,
Bolquldap soçur alat alsuut çyрөk...

Kecke çuuq çumuş vutyp icir tamaq,
Basavыз ojnop kylyp vaq aralar,
Oturup çojdulanыр alaqsытыр,
Taraşyn qatыр alam tamaşalar...

Qurbulaş lenincil çaştaroça ыnaç,
Keneşip birge çyryp çumuş qыlat.
Maanilyy toluqundanыр çыjыlyşta,
„Çoldoştor mыndaj“ degen yny cыçat,

Denesin tegiz emgek kyusy qaptap,
Emgektin erke qыzy atyn aqtap.
Kөp ycyn işenbilik ötközgөnde,
Bul atqa şыbyr ajtat kyñde maqtap.

— Ap, vall emgek qыzy menda maqtajm
Kөтөryp emgegiñdi elge ardaqtajm.
Tuulduq dynyjөge kyreş ycyn,
Birge işejm, birge çyрөm qarap çatpajm!

7/11—30-çyl.

ÇANB SAJMA

Ala Too, bşyq Keldyn şyb tereñ,
Tereñden termese kyy uqar welen!..
Egerde qşybqşyñsañ qulaq salşybñ,
Erikrej woloñondordu ajtşp wewem.

Bir kezde Ala Toonun suru qacşp,
Buq qşyb sazşyq tuman çattş wazşp.
Ec qandaj elçireter kerkş da çoq.
Muñ zardan kergşn çandşn waşş adaşşp.

Çel çyrşy muñ kşwşjşn çerge wacşu,
Armandşn mññ toloqolu kyysyn calcşu,
Al kyndyn toluq kerkş uşul ele,
Maqsatş birin ezir, birin çancşu...

Bulaşyb erdeşynşn qular aqqan,
Şyldşrap al da armandşn kyysyn tartqan.
Şyldşrdş terendentir mazany alyp,
Qojşular yn qoşuucu tuura çaqtan.

brşalyşp şberinñn şajş ketip,
Talyqqan çel kyysynyn şybñ cecir.
Aqşybñ qaaloşşşp çygynşy ele,
Turmuştan tutalanşp aşa kecir.

Ooqatqa ileñ-salañ kşnyl wşlyp,
Tyzyndş tyjšykşylder çawş kşryp.

Turmuşqa ecen tyrdyy qarşybş ajtşp,
Emgektin talaasşnda çyrşyşy şryp.

Çamşnyşp bşyq Keldş erigir toluqñ,
Çekke kşwyk caccşu orşun, orşun.
Bilwewsten tereñ mundun tereñ şybñ,
Ojñooqon aq walyqşybñ çolu wolsun!..

Bir kezde cşdaj alwaj qawaq cşşp,
Ala Too muñ pardaşşn aldy tşşp.
bşyq Kşl wuu cşşqarşp woluqşudu,
Tereñde kyrşş kyşyn turojan qşşp.

Al kyndş artta qaldş kyndş şty,
Kycşdy kyn özğeryş nurun tşkty.
Kyrşştş ystşm cşqqan kyctş Ala Too,
Eeledi ecen sonun çany kerkty.

Parovoz ştyr çatat uşap-cuşap,
Tikteseq camaq kelşej kşzyn tunat.
Başqaşş ajtş qurşum, ajtş degi,
Temir çol saşma emej emine turat.

Salşyb çel çandş ojşotot tanda atat.
brşşca qaqşybşnyş ynyn çasap.
Çyrşkty orqulçutur, sozur kydşk,
Emgektin ecen tyrlşy kyysyn tartat.

Bul kydşk Ala Toonun çany yny,
Çany yny çany tuuşan ajş kynş.
Qoj degi, qalp ajtasşñ sezyndş uqrajm
Tan atqan, qalabaluu ketken tynş.

Gudoktun şrdşu yjyn alyş qoloqo,
Iştşgen woroşildanşp temir çoldo

Kecegi birge cyrgen qurbum vaatır,
Qoj çajojan çondon tozur, çondon çonojo.

Мънакеј Ala Тоојо чањ сайма,
Чањ уј, чањ кији чањ ајла,
Суретте, ушлардын çолунда өл,
Төк сәрды чаş қаламәм çолдон тајба!.

2/VIII—30-çы.

PAQTACЬ QЪZЪNA

Paqtacь qъz çыlmajыр..
Сьн умыттын kynysyn!
Ақ çуумал бетің nur çайыр,
Аньқ турмуş gylsyn!

Emgegiңe erkelep,
Qucaqtar syjыр entelep.
Tur batьraq çuunur,
Paqtandь ter ertelep.

••

Paqta eelegen talaaqja
Atqan taң tyrdөp nur sepken.
Qubuluş berip sanaaqa
Nurun al qurbum emgekten...

Al talaaqja emgekcił,
Ornotqon orcun quruluş,
Sen da çardam bermeksin,
Çasoodo cuqul buruluş.

••

Tuş tuşuna көz salsan,
Qъzъojan işte traktor.
Qubanьp turur suj salsan,
Emgek uulu ьrdajт ьr.

Үнүңдү çasa qьjмьлда,
Ајда qurbum senda ьrда.
Der varьp anan toqtoojun
„5 çьldьqtь 4 çьlda“!

18/X—30-çы.
Оғ.

QЪŞTAQTA

Sөдьгьm cyrup taң atat,
(Çoqołojон tyndy muң vasat...)
Uqtar çatqan qъştaqqa,
Balqьtьp kyn nur cacat.

Nurdu çutur maşдьrap,
Pejli keңip, valьrap;
Eriktyy qъştaq ojoqonot,
Qubanьc, çьroqal tolup şat.

Estenip qъştaq kerilet,
Eelgip көony eliret;
Emgek kenі talaaqja,
Bojun taştap berilet.

Askeri сьoqat talaaqja,
Tuudurup qubat sanaaqa;
(Qandaj qьjмьl boldu eken,
Oşo kezde qalaada?..)

Qanb başqa top çanoja,
Qalqalanojan hoz tamoja;
Qarşılıoyn keltirip,
„Seenivil..“ dep suj salmal

Buuluojup qoştıq teriget,
Acuusu kelip çeliget;
Uu cacqabş kelgendej;
Ujulojup varıp demiget...

Kyzdygyn ajdar adırda,
Ynyn qoşur çanb ıroja,
„Suusun ver“ dep Tələnbaj,
Çan çoldoşu Çanbıoja...

Bar qurbum Çanbı suusun ver,
Qanb tolup alsın dem;
„Çarım“ dep ööp qucaqta,
Çanb qalvaj kulsyn çel...

Aoıarıp aq taq qılajsa,
Ojojonso ızdın Sulajqa,
Çel erkeler bir çaqtan,
Qoloq cası bulajsa...

Çaş çyrek soıot ırqıştıp,
„Çamansın“ dep qılınıştıp,
— Uşundaj kerkke ee volojon,
Qandaj sonun bul qoştıql..

7/X—30-çıl.

ÇANB POLK

Kyreşte muunu beklp, çedep başqan,
Sojuzdun bir uulu Qırqızstan,
Çanb polk valdarınan qurup kirdi,
„Qulunun qaraldım..!!“ dep syjyp qoşqan.

Komanda bergin çoldoş Voroşilov!
Çanb polk tajmanbaşqan bir qızıl coq.
Çavyla „uraa“ laşır at qojuşat,
Aldınan çavur-çubur çasada oq.

Qajrattuu syrdöny var, ajvatı aşqan,
Tyrlöry vaatırdıqtın kyysyn tartqan;
Şırdıojan kelvetterin suravaoyn,
Aşınqan qılbc, mıltyq, tegiz atcan...

Budjonıj çanb polkqo ver komanda.
Duşmanoja qarşy alıp var, ercit aloja;
Baar teñ emgekci uulu şeksiz balvan,
Bölenyp nuroja qanojan atqan tanda...

Mınakej Ala Toorojo daqı bir gyl.
Erkindyy quruluşqa sajmaluu tyr.

- Çanb polk!
- Tizil
- Typ—*tyz!..

Şandanıp, qırqaar tartıp aldıoja çyr!

8 II—31-çıl.

QALAMЪMA

Bolşondorddu aıqındar dep,
Kytyr kelem qalamym,
Çorqolor dep,
Dalaj ıret samadym.
Al qalamym, erk kyysynyn,
Ilir aloşın avanym!...

Bilmedi dep oılovoqun,
Bir azbraaq termeldiñ.
Sыdaj alşaj ıcten sыzıp,
Seeniñ dep kezgerdim!
Selp, selp etip,
Çalqoolonup
Qaraan bolup sendeldiñ!

Çalqoo bolup çaş çaqıñda,
Qajş çerde öskensyñ?
Aldap syjyr „çanym!...“ dese,
Bardıq sırdı tökkensyñ.
Iştı unutup,
Emne mınca көркөnsyñ?
Qoj qalamym,
Işenştı çojso sen,
Bilir qojqun,
Asuılandım emi men!

ВЫЖЛQB ÇAZ

Uşu wyjы çaş көnylym,
Erkelese, çeldese,
Bir çaqınan emgekciler,
Keliр qaldı çaz dese:
Dalaj
Çanь,
Kolkozdun,
Kötorylyp tolqunul
Orundalıp -
Uıuu tilek orcunı;
Dalaj, dalaj eles keliр көzymө,
Qubanamьñ!
Өz, özymden özymө!..

* * *

Wyjыqь çaz bolşevikcil,
Bir wөtөncө sыrb var!
Eki taptьn bir atala
Cecilyycy cыrb var.
Cecip,
Çenip,
Cьn turmuştun -
Gegemonu wөtovuz!
Wyjы!

Qəjən
Aşuunu—
Şəqar varır qonovuz.
Bul çənyndə,
Çorqolosun çaş qalam,
— Oj çyregym!
Şaştəvəcə sen adam!

* *

„Kolhozuna kirseməi“ dəp—
Ojlor, vaşən tərmaoşan,
Çardə dəjdan çana ortolor,
Carvanə kəgər cəndəoşan.
„Erteç,
Kelsen,
Qadimkidej—
Kolhoz volur aloşanən.
Bygynky eesi,
Birindegen carvanən*
Degen volçol,
İşke aşmaqçə taq vəjəl,
Talqalanat—,
Taş qəjalar eç qəjən!...

* *

Dolborlonəyon planə var,
Cecile elek uluu iş.
Munu daşə negizinen.
Orundajvəz, vəjəl viz!
Maldə,
Arvən!
Degen şarttə—

Negiz qəjəp quravəz.
Sotsialcə—
Çoldu kəzdəj vuravəz.
Al çol!..
Kolhozdoşuu emespi.
Şapatə aşqan,
Nattjçanə, elestfil.

* *

Traktorlar, tətər-tətər,
Uruşuuşə cəqqandaj,
Kəç talaanə caşəsqətat
Kəz talətər paj, paj, paj!..
Paçta,
Şartqa
Bajlanəp
Kəçitliləp ajdalət.
Çənləp cəşuu,
Quraləna ajlanət.
Ajantə əsyəp,
Dandar şoluc səstlet.
Ecən çanə,
Əsymdykter egilet.

* *

Bul işterdin nattjçasən,
Booşolop oturşan,
Kəz aldənə vasəp cəşat,
Tarixtaşəp voləyon zaç.
Muştər,
Duşman,
Menen kyəşəp.

Tyryp qoşup tlekti;
Orundajıız,
Çeny menen tlekti,
Oñcul
„Solcul“
Daşy eki bettyyler.
Coñ majdanda—
Qarap turojan tepki çeer!...
Ajantcada, çe bolbosu—
Qoroosunda mekteptin;
Uj myjyzdop oturojanın,
Közün calat көр eldin,
Baq,
Baq—
Yndör cöşör,
Baarь syjlep iretsiz.
— „Tbş!...“
Syjlepuzcy emi siz!
Dep Terdikraj—
Iret menen söz beret.
Yşyntysyp,
Plandy andan tekşeret,

* * *

Qoorolordo dalaj çene,
Yrendöryn qalaırlap,
Sapırsısa „ortoq“ kel dep,
Qızıl nuudaj çamöşirlap,
Eles,
Kelet,
Közünö
Azyr seop çatqandaj,

Qol qavışty,—
Bergin kelet kyc qandaj!...
Çenelerde—
Tajmanbaşan çyrek nar.
Emgektin—
Qızıl ordini all...

* * *

Biri ketse, biri kelip,
Ustalarqa cubaşyp.
— Oñdop bergin—
„Soqomdu“ dep suraşyp,
Mala,
Çana—
Başqaların.
Çıjıp terip qamdaşan!
Emgekcini—
Köröşün көр sandaşan!...
Мына vular,
Bolşeviktik çazынын,
Qamsız qylat—
Eвеgejsiz adamın!...

* * *

Manap—vajlar, ындын өсүр-
Kөzdöryne kelip çaş,
Biroq daşy solop aloşan,
Çenderine qotur taş!
Kyc—
Byt!
Qolubuzda—
Kyreş kycөp naratat.

„Qotur taşb,
Kimdin vaşbn qanatat?“
Bul suroo,
Negizinen cecilgen!
Qatuu tapşırma—
Orundalsbn kesilgen!

* * *

Bojluu
Ojluu,
Beşmantcan
Bat—
Salt
Attaj vaşır batqaqtan,
Tee kəcədə,
Saalındb,
Kərə saldım kele atqan!...

* * *

Çoldoştıqtun belgisi oqo,
brsajıştıq alıstan
Eki çyrek soqur kirdi,
Kylykterdøj çarışqan!...

* * *

— Kejrin,
Oo, cirkın!
Dedi Saalş ылдындар.
Menda
Oo, kər, aal
Dedim kylyp „qurqur“ lap.
Ojlop,

Ojnop,
Çyryp kettik qulçundap!

* * *

Kəcə vojlor basa verdik.
Erkin eelep konyldyn,
Elestetip, volocoqun
Sotsialcəl əmyrdyn!

* * *

Uluu izdi—
Qusattadıq qoştoduq,
Kerke
Şertke,
Qəzər qalqan oqşoduq.
Bojlor bəşır—
Mañdajdaq klubqa,
Çetip—
Anan toqtoduq.

* * *

Bir çenışti: kytken, elge,
Klub icl çəq, çyjma.
(„Ajl... ij... tytyn, tartraqyla ropiros“
Dejt bir surctan Batşjmal...)

* * *

Məndaqlar,
Çumuşcular,
Çaralışqan cojundan,
Qarap tursan,
Erik salqışt ojundan.

Çыяыыыа
Çазыа ајдоо,
Бірікменін—
Маселі қожулаған.

* *

Таптап сыялап докүлатъ,
„Болшевиктік қазыа“ деп
Қызыр-қызыр муштум тыяп
Тышындырет қол шытеп...

* *

— Чолдоштор,
Билештер,
Кырыс отун кешейыз.
Сотсализм,
Фундаментін,
Ушул шыйа тешейыз!

* *

— Тақ ушуну тышынгыла,
Деп отурду дааналап,
Быткөндөн сон,
Урулду шейм шаралақ!...

* *

Çыяыыыа,
Çаңқы біздің Саалыны,
Аталық—
Аялаша!
Білайық деп тааныды.

Бул коллектив аталыққа—
Анықтап көз тигісет.
Болшевиктік қазыа ушын,
Çооптуубуз деп билісет.

Ошондуктан—
Істен сырған Саалыны;
Çыерді деп—
Білгін, баатыр маанисін!

Мееге қыялап,
Таршынылаған милдетін,
Саалы бармақ талааша.
Болшевиктік екінци қаз,
Çыты сінген авақал!
Бойлуу,
Ойлуу,
Бешмантқан.
Бат,
Салт,
Аттай масып батқақтан.
Көре салдым—
Саалыны—
Аялаша сырып баратқан!
Емгек,
Ерк,
Темп—
Біздің „қан“!
Бұларды—
Çағ қаламын кыуге сал!
Іштегін
Акуум қаман есине ал!..

31-қыл, Марл.

TRAKTORCUNUN ԵՐԵ

1.

Ազբեմեմբ զօլօ ալը,
Tettigindı antarը;
Tazaladım, məj qujdum,
Traktorum qancalıql...

* * *

Emi senden suranam:
Çəşləvasən buramañ,
Çyğyp tursañ vuzulvəj,
Terim keçip qıvanam!

* * *

Qılvasən dyngə tosqoolduq,
Ters ajlandır, qontorulat!..
Ala saləp dəñ cəmə—
Est oşqandaj çatsən sulq!

* * *

Rəjdaluu qəlp işındı,
Batəra sal tişındı.
Bali dep emgek maqtasən—
Ystündəgy kişındı!..

Deseñ emgek cardasən,
Astə ala qılvasən!
Qılğan işi cala dep—
Kylky qəlp əlvasən!..

* * *

Bilesinəi əiz vəlsən,
Oktjabrde çoo səjəñ!
Talaanə daşə gyldəjly,
Bizdi kytyr çəlməjəñ!..

* * *

Traktorum kyckə kel,
Dəndə, vuzup tile ver!
Teetiginde kir çəjəp,
Qarap turat buran vəl!..

2.

Cojunsuñ, atəñ „traktor!..
Tereñ maanı, tereñ sərl!
Oşondıqtan qıvattuu,
Bizdin ovon bizdin ər!..

* * *

Bir buramañ vuraləñ,
Mindəgen kyctən quraləñ!
Ar tetigin isarat—
„Erkindyy“ degen uraandan!..

* * *

Ed murun çerden tavəldəñ,
Ter aşəzəp qazıdəñ!

Tonnalardan icinde—
Biri bolup çazyldy!..

* *

Qara temir kezinde,
Zavodjo bardy esimde!
Çumuşular bijleşip—
Kyc çalajady sezimgel!..

* *

Stanoktor taqyldap,
Erk kyysyn certip şaqyldap!
Çanbnda Ivan ojlonojon
Natijça kytken işten taq!..

* *

Biri çasap dengoлек,
Tettgi birөө өлсөлөп;
Birdomenđi şajdalap—
Daqy birөө өгөөлөп!

* *

Traktorun bytkensyn,
Ajda; adymyň kycensyn!
Өөdelönyp dny cymь—
Ala salyp byktelsyn!..

* *

Ystynde men da terdedim
Bul senin şuru, nermetin!
Qybylylap qatqyryp—
Kyldyrelý çer netin!..

3.

Tiryý iştin elesi:
Oju, qyry, velesi!
Jevropa menen Aziya,
Quruluştun denesi!..

* *

Qan tamyr temir çol.
Qany—qyry wagondor!
Sen bir tamcy qanyşyň—
Traktorun mildet con!

* *

Çany qolojo alajanda,
Qubatty yröp çardamoj!...
Ala Toonu etektej—
Birinci voroz salajanda.

* *

Tyşynbosten ilsej tek,
„Bu şajtandyň aty“ dep;
Ajlasyzdan kyldyrdy—
El icinde uşaq kepl!..

* *

Cöp uzup, toonu talqalar.
Bizde kyreş kyry bar.
Oşonduqтан көрө alşaj—
Çeltip çyrdy duşmandar!

Bilməksen vəlur calqalap,
Köz salıp sərtdan aqmalap,
Andəp çyrdy aqmaqtar—
Qojuuğa seni talqalap!..

* * *

„Atandən kəry sonun oq!
„Çylan“ vəluş kerek vəo“;
Degen çardə ortolor,
Bygyn mənə kolxozdo!

4.

Traktorun kyckə kel,
Dəndə vəzur tile vər!
Bygyn ele sojulsun—
Dalaj aşyq gektarlar!..

* * *

Çumuşcu!
Qajrat,
Ajbət,
Kyc—
Qubat,
Bərmet terindən!
Traktorlar çasaldə
Zavoddo aloğan demindən!

31-çyl, mart.

INIME QAT

Oquu izdəp ketkeninə kəp vəldu inim,
Ertkərej aloğandərsən dalaj vəltm.
Çer kəryp, el aralap mooqud vəsəp,
Bır səjra çuuqandərsən kənyl kərin!

* * *

Estindən səqrəsa eger vəlsen kerek,
Biz anda qandaj tyrdyy vəvalda elek.
Kək səqəp ecən irt qar qaptaldə,
Tim ele əzgərbəstən turmaq vəlek!..

* * *

Sen kərgən aqə, tuuqan tegiz aman,
Çavəlyp vəsəq salam ajttə saqan
Kərim cal əzgəcə kəp çəburadə,
Al çəndyy təməntədə toluq çəzam.

* * *

Bajaqə tujlap aqqan suusun vəjlor,
Vəlcəqtan tam vəlyəp çyrgən ojnor.
Ajyləndə uşundaj bır əzgərdy inim,
Əmyrdə kərbəgen iş murun ojlor.

Sen varda qandaj ele bizdin ajbl,
Bilesin ajtpasamda varda qajbn.
Al vugyn kelsen valkim taanbassbn,
Özgerdy kyndör ötyp çatqan sajbñ,

* *

Birigip biz öndyyler kolhoz bolduq,
Emgekti natijçaluu çolqo qojduq.
Çavblyp varda qajbn işti vytyrövyz,
Çoq emi vajarçadaj çalqyb vojluq.

* *

Vajarç keç Kök sajbñ suusu çana,
Şarçarap aqyp çatqan salaa, salaa!
Oşonun eki öjyzy bizge qarajt,
Oşonun da velden berki çajbç talaa!

* *

Bizge bir „traktor“ dejt, cojun keldi,
Talaa emes, sanaçanda keryk vardi.
Bir kyndö ecen taqta çerdi ajdap,
Kök ögyz, toru attardb uşu çendli...

* *

Bilesin mende unaa çoq ekenin,
Taqtadan aşcu vele ajdar çerim!
Qutqarap uşul cojun çaldyoodon,
Ajtraçbn, aqbn inim çyqtb çerim...

* *

Emgekke kirtçentiz uşundaj biz,
Bat ele vytyp qalat bir dalaj iş.

Yşyntyp tuulup öskön ajblyna,
Negizdy çanb turmuş sald bейm iz...

* *

Vyvyja qatbndb oqur murun çazoçan,
Kör boldu, komsomoloço kirip aloçan,
Aşdan veti acblyp, adam volup,
Kolhozço dalaj emgek verdi çardam!..

* *

Mbnakej vardaçyb uşul bizdin aval,
Kezekti verip inim emi saçan;
Kirişip emgeçine qadimkidej,
Qat kytöt ajbldaqyb çaman açan!..

* *

ÇOOP QAT.

Qatbndbn, çanbm açqa, sьbь kenен,
Termeltti bir sözy anbn „Kolhoz“ degen,
Egerde kerek volso, bul qat ycyn—
Ajavajm çyregymdy suurup verem!..

* *

Ujuşuu—bul maqsattbn bir cekesi,
Sapatqa vajlanbşbn kenetesi!
İşner negizdelgen çolqo tyşse—
Çьqrajyb şniirtmelyy kenemtesi?..

* *

Naarazь volup çyrse avam Kerim,
Atajlap açan menin ajtar kesim:
Bir top el çyregymö kolhoz qurup,
Çyryşet vaqa-şaqqa ajdap çerim!..

31 - çyl, fevral.

PAQTA SÛRÛ

(Тоқуу фабрикаһини җумһуһуларына)

Oj, menci nalsan ыlek paqtacyldın,
Boz talaa, ыjik zozja, qыja, qыrdın,
Tolqunduu җyрөгy var aqынымын,
Maаныsin ыlestı sen sozojon ыrdın.
Fабrik, stanoktun nalasыдың,
Tyjynyn cece ыlgen tereң ыrdың...

Җек көрүр, җыргөндөрдү бекер тыһыр,
Сооһулур вардық кысты сарыр қыһыр,
Qыр - қызыл ешелондор җөнөткөнбуыз,
Vagonojo aq buladaј paqta тыһыр,
Qorovoј fabrikke varoјan kezde,
Qываныр qaloјandyрсың ісін қыһыр...
Al emi stanoktor җyрүр ыық - ыақ.
Kyреştyn mıң toloјoolu kyуsyn җattар,
Baғында turoјandyрсың turmuş eesі,
Aq җyзyң qaҗыbastық ығын saqtар...

I

Җаз келір, қарлар ерір җер сыһырап,
Көк сыһыр, toroјој saјrap, qurt қыһырап,
Qaloјanda qоғ сыһарыр ыmalаныр,
Paqtаны ајdaoјаныбыз кысты қырап,
Ыldыңсыл җеңелер da tamaq qamдар,
Ot җаqqан туғ туғ җаqqа tytyn ыуар...

II

Җай келди, paqta өсыр gylyn actы,
Talaaoja kyсyn yrөp nurun cactы,
Maqtасыр suluuluqtu aqың qustar,
Sanaаны қытырлар saјrap җattы.
Paqtacyл аваларым uшул kezden,
Emgektin tygenөгөн kenin tapты...

Көе ытөө қылақ ыайлар ketmen aloјan;
Paqtaoja suunu җайыр җыһыр saloјan,
Kee җерде emgek қызы Byуyalar,
Paqtаны ecaq otop ытыр qaloјan.
Uшundaj қызу emgektin aqынында,
Tajmamбай aјты қығым varы арман!

III

Җай өтыр кыздө җетір qanat җайыр,
Emgekke daoғ авалар qaldы ыайыр,
Dyrkyрөp ыаары tegiz ыоqоq җарды
Talaaoja aq buladaј yky saјыр...
Ыdamдар ыһық қыһыр кысты eceптер,
Җол бервей tosqoolduqqa toзup ceптер,
Җавыла аһар салыр терір kirdik,
Җеңелер таһыр җattы arqa-eteкter!..

IV

Aјdadдық, ыақтық, terdik emgek қыдық,
Emgekke negizdelgen вардық сындық!
Tosqooldu, aјla amalduu dalaj қылар,
Majdanda сыһыр qaldы cetke қыһыр,
Turmuşтun вардық сыһы—kyрөғ tyry,
Daoғ var arанызда җыргөн қыһыр!..

МЫЛТЫҚ УНЫ

Tiryu çan çoq, ajaq şiltep мылq etken;
Тыр тьнц тyn, бир тавьş çoq şьp etken,
Bylyl çanoçan çьpaçdanduu tam yjçø,
Zuura olturat çaş valaşьn termetken.

* * *

Utur Zuura alaçanьn çalçalap,
Terezeden тьнц tyngø көz salat.
Çaloçьz ajaq tuura çoloço qadalьp,
„Emgice çoq, vul emine“ dep qalat,

* * *

Zuuranь eelep savьrşьzdьq toçtotroj,
Birdi ojloso çatarlanьp miңdep oj.
Çьjьbьştan kytty çarь Temirdi,
Tamyçьoçan tattuu ujquça vervej voj.

* * *

Kytyp çaluu aça көnmyş көp ele,
Oşonduçtan vul kytüş da ep ele.
Emgekci uulu, syjçen çarь Temişvaj
„Keciçiatreek kelsem kerek“ dedi ele.

Tyn тьнцтьoçь terendenip çaloçan çaq.
Uçtaoçandaj көşylyңky tuş - tuş çaq.
Zuura çandьn çuloçьna şaq dedi,
Мылтық уны tuura çaqтан etken tars!

* * *

Bolq - bolq etip utur soçup çьrøgy,
Zuura çanoça çorçunuctuq yrødy
Тьнц tyndø çaloçьz açana çomoçcu,
Şьdьrьm çel bir şumduçtu kyyledy.

* * *

Тьнц tyndø vaj - manaptar atçan oç,
„Çьrgyle kolxozço“ dep kyjçen ot,
Temişvajçьn ьşьq çanьn muzdatьp,
Emgekçiler araşьnan çьloçan çoq.

* * *

Temişvajçьn artьndaçь көp eli,
Dep keңeşip „emi anan çanteli“
Kolxoz bolup çoop verdi vajlarça,
At çojuşup, Qьzьl ucçun arteli“...

31 - çьl, møj.

ESINDEDİR!

Esinededir!

Qavaq acır, qatqırır bir kılbedün,
Qacan kersəm savırır suz çyrgenyç.
Ömyryndə turmuşqada erkeleç,
Bojdu çazır erkin dooran syrbedün...

Esinededir!

İtter yur, tıncıtradı çanırdı,
Bırədaorı surar vıbeç alırdı.
Çyrgenyçə dalaj qorduç iz salır,
Buzuştı ele dende qızuı çanırdı.

Esinededir!

Çavır kerdün çəştər təktyñ bərdaldın,
Dep kejidin nege valaa cırmaldın.
Cıdamqajsız savırırızdın tuudurojan,
Qaargına qalır qatuu bərdardın!

Esinededir!

Kör qıjnalar, kyndə bılav öksydün,
Melyrətyr bular çəştə tökkönün.
Oor yşkyur kör qorduqtan qutqarar,
Çan acısuı çol vaşırır köksödün.

Esinededir!

Qavıl völdü çöldar kytken tilegin
Qıvanqandan kılğenyndy vılemin.
Çan acır çöldü çarqan tyvölyk,
Emes bele uluu ustat Lenin.

Ali esimde!

Şumduç qavar aq çyzyndy qımsarttı,
Öldy deegə qıja alvaj ustattı.
Saqa oqşostor „çetm biz“ dep çəşoorup,
Qavaq cıtır aza kytıp sus tarttı...

Ali esimde!

Qajrat ajtır qalqqa turqan buzulup,
Qarqır turduñ qara erkınen qutulup,
„Ustat ələjt, ustattın çarqan çolu var,
Çyrgyle aloja “ devedinı çıtunup...

Ali esimde!

Kör çyrekten ketken erttyy öcyrdün,
Erkin eeler çarasın taar konyldın.
Mına vıgyn ulu ustat çolunda,
İzin saldın sotsialcıl ömyrdün!..

Bygyn kərəm!

Uluu ustat Lenindin planın,
Emgekciler vıt orundar cırdarın.
El aralıq qanduu majdan kyreştə,
Qara tuuu Lenin tuusu çırdarın.
Daor kərəm!

Uluu çöldo emgekciler qurojan sap,
Çanım Keke senda varsın daordandap,
Taç oşondoç erkelegen kyc menen,
Uluu ustattın izi menen çöldü çap!

ÇOL BRB!

Taqa - taqa - taqa - taq;
Şaqa - şaqa - şaqa - şaq;
Qacqan çoldon degendej,
Tytyn bur - bur pıpa - pap,
Çeldi çirep parovoz,
Ucqaq quştaj vara atat.

Çyrektyñ tyrky cın sbrn,
brdajlyq Batş çol brn!..
Eeliktirip sanaanb,
Eelegen emgek talaanb,
Çol voju çaşıl körgynüş—
Çıpar çıt eeler avanb,
Turmuştun mındaj ovonun,
Kel Batş ilip alalb.

Sozojun Batş sozolont,
Tolqundar unuñ çoçolot...

Coqusu muzoqa berilip,
Eñişi çazbq kerilip,
Sozulup ketken Ala Too,
Boorunda bulut erinip,
Meñkyp aqat bulaqb—
Ördeşten tēmen elirip.

Ala Too qandaj sonun çer
Çıbıttar soçot çıpar çel...

Ala Toodo kender çaşınat,
Qacan alar qazılat,
Kerekke çarap altındar
Qacan emi taşlat!..
Emgekti syjyp elirgen,
Qacan kēnyl basılat...

Balıbrap monsoq aqıbr ter,
Qajrattuu şaxtjor bolsom men...

Çol vojlor eskēn kēk vede,
Çel menen qılat angeme,
Tıñşacş Batş şıbrın,
Degendej aolot birde me.
Uşaqtar bizdi çatsada,
Berilip aqan kirdebe,

Şıverdi ırsız ırojar çel.
Turaqsız çeldi qıba vell

Arıqtan şıldır suu aqat,
Şıldırdan şıbr sbr çasap.
Arıqtı vojlor çenekem,
Şırlıdaj vasır baratat..
Ar çaoında kuşyldır,
Arqandaluu uj çatat.

Kolxoço ujun aqıtsın,
Ajtcş Batş aqıtsın!..

Baştaoğan işti uzatar,
Arımdaoş çolegyn.

Qarap turat tañ qalıp,
Tatınaqaj wewegyn.

Aj parovoz—parovoz,
Arıbıñda arıb qoş!

Çolooocular baratqan,
Bir awakem qula atcan,
Çarışa ketti tura alıaj,
Parovoz menen curatqan.
Madanijat tulparı,
Qıwattanoıñn, qıwattan!..

Bara turoıan çol alıs,
Al çaş sulıu ırdañız...

15/V-31-çıl.
Frunze-Moskva çolunde.

BOOM QARÇOQAJB

Bul qandaj çer,
Sonun qılıp çaratqan?...
Coqusun kör,
Buluttan çaj talaşqan!
Qanattuular,
Kör uwaqıt çerdegen—
Çıwıtında,
Ujasınan adaşqan...
Körçy munun,
Tataal çolun bir şumduq,
Sawır çoq,
Çolooocunu çadatqan...
Körçy,
Körçy,
Körçy munun bir taşın!
Tigi,
Tigi,
Suu çep ketken çıloqasın!
Kör uwaqıt,
Çep taşboıan araba,
Qantıp anan,
Uşul çerden sınıbasın!...

Bul aq̄val,
Bolup keldi q̄jladan.
Ker arava.
S̄nmaq turoqaj q̄jraoqan...
Tigi erynen,
Att̄n at̄ tartalaaj,
Şorduulard̄,
Dalaj iret q̄jraoqan...
Tee tetigi,
Ȳjylgen taş qumdark̄n,
Kiş̄i emes,
Aqqan q̄jan ç̄jnalaoqan.

* * *

Oomelçigen,
Kek tiregen çar̄ var,
Ar qaj çerde,
Ala coqul qar̄ var...
Toqtop turoqan,
Bul qar̄ç̄qaj uzavaaj,
Qajrats̄ mol,
Qal̄n qol̄o qav̄lar...
Tee tetigi,
Bel vasqar̄ olcojqon,
Olcojso da,
Al ordunan al̄nar...
Tee tegi,
Oqşoz voorlordon tomsoroqon,
Alt̄n, kumyş,
Qoroqşun, mis tav̄lar...
Al kenderi,
Çez kenderi,

Misteri,
Uşul oqana,
Qoldor menen qazylar

* * *

Ȳjdeş taştar,
Bel vasqaqtar al̄n̄er,
Bir az kynde,
Temir çolu sal̄n̄er,
Ar̄, ver̄i,
Buruldat̄er tytynyn,
Otyr tur̄er,
Parovozdor sam̄n̄er!...
Biz da ešer̄yuz...
Çaşyl vagon icinde,
Calq̄er turoqan,
b̄şq̄ Keldy saq̄n̄er...
Sen ырdar̄n̄,
Emgek degen ыр̄n̄d̄
Oomelçigen,
Zoolor qalar ç̄n̄er...

33- çyl.

ÇAŞTARQIJA

Çaş asker marşın ırdaoğan,
Ojdundan yndər uoşulat...
Qoşulcudaj bul yngə
Qəbzəoğan kənyl çulunat...

Yn qoşur ırdaş çatqandar
Qəş quşur çyrgən çaştar oğ...
Emgek menen baldardən..
Kənyly tolup aşqan oğ...

* *

Bir çaşında bir tovu,
blaj çasap çatəşat;
Baarə ırdey dympryndejt.
Emnege vular şaşəşat..

Iştin tempin kərgəzgən,
Ylgylyy şajır çaştar oğ...
Tiləgeni bulardən—
Çer emes asqar, asman oğ...

Bir tovu daşə coşulup,
Dusal qurup qaləptər...
Zağqajoğan sonun yjlərdu—
Kee çerde vutyr saləptar...

Şajır çaştar buşada,
Bergəndir qajrat kyctəryn...
Qatəşqandər qurvular—
Şajırdey qaptar çyrdəryn...

* *

Salənpər vutyr qəştəqtar,
Başqaca kənyl vəlynər...
Kəcəsyndə qəştəqtən—
Qəlaqtar qəzdar kəryner...

Madanij iştə qoloğə alər,
Daşə çaştar samənpər...
Bygyn ojun volot dər—
Kərcylyk turar qamənpər..

26/1—33-çyl.

QARINDAŞMA

Sen qarındaş,
Emineler körwödyn,
Turmuş cölyndə,
Taşırqar mögdödyn,
Tumanduu ojlordu,
Tumcuqur ördödyn!

**

Köonyüdə qalojandır,
Ötköndyn tamojasb,
Al kezde aqjandın,
Ketti ele arojasb!
Bygyn sensin,
Erkin too almasb!

**

Biroq qarındaş,
Men senden kytrogən,
Bizge çaqındın,
İşl tyşrogən,
Qylırsın bir iş,
Adam tytrogən.
Alır ucur,
Alırsır kyjgensyn,

Aqıldış qurbunu,
Aşdan syjgensyn
. Al bilgenson,
Qajdan kyjmölsyn!...

**

Tolqundu qurbunun,
Bir sen degen,
Alsuut qıjalb,
Ajansız degdegen.
Tilek aşuusun,
Aşqandaj çeldegen,

**

Çan qarındaş,
Qajda eskönsyn?
Emgektin eri dep
Sırbıdb tökkönsyn.

**

Seni menen,
Qol qarmaşır,
Aldıda aşuunu
Ketmekke aşır,
Barattı ele,
Ör talaşır!...

**

Al sen cırkin,
Ojlonvoj turur,
Daqıb başqaqı,
Özyndy sunur,

Kettin qurbudan.

Köenyndy burup..

* *

Anbda sen,
Syjøm dedin,
Sen kyjøn otqo,
Kyjøm dedin,
Qajda senin,
Turaqtuu çerinq?

* *

Birdi syjdyn,
Ekinçige attadın,
Syjyy sıbnın,
Ömyr boju çattadın,
Munundu sezıp,
Öle çazdadım...

* *

Könyl öskön,
Erkindik çerinde,
Turmuş tutqasb,
Baatırlar elinde.
Uşundaj çoruq,
Boloşu sezimde!

* *

Köpölek emesın,
Kyl tandap qonuucu,
Meşcan desesmin,
Uşundaj boluucu,
Toqtoqun sen,
Syjyynın qomuzul...

23|VIII--31-çıl.

SULUU

Çajdarım kylymsyröp mañdajb acıq,
Çyzyndö erk nurlar b tursa taşır
Emgektin erkeletken qızb oşol
Dınjödö suluu cıqras andan aşıp!

31|V 31-çıl.

ERTEN MENEN

Bq salıp, tañ açarsa çarıq artıp,
Çel çyrşö, kök şıberdi soqur qalqıp,
Ujun saap emgeginde şomalıñb;
Çaş çenem basıp tursa könyl alıp.

Ojoşonso çan, çanıbar bojun kerip,
Sajrasa ovoncu quş ırın terip,
Emgektin çaşıl talaa eesin kytıp,
Boluqşur, nuroja balqıp, tursa işenip.

Bir azdan kyn qılajsa şoola cacıp,
Ezelden kyr emgekke eşik acıp,
Qabelten qarmaşan b temir kyrek,
Yjynön balsañ dıjqan cıqsa basıp.

Maqtasa avakemdi ar tyrlı al,
Keläettep kelışimdyy berışip şañ,
Işine kirişkende da b kyjşöp,
Çap çaşıl talañızoja kiräejıl çan!...

Oj qursum qandaj sonun erten menen
Biz syjøn emgekke da asdan kenen,
Baarınan soqur turojan çelın ajtcı,
Ter aarcıp emgekçige erkelegen...

3|IV 29-çıl.

Qo'ymun işi qəlib vllim alam!
Ynylyp vugynky iştin acqəby der,
Sajasat majdanənan çemış tavam.

Qəp-qəzəl qalaməma çelek taqəp,
Sajasat vlijigine cəqəp—qarəp.
Emgektin talaasəna tyr kirgizem,
Qoşulup avamdarəqa kyək əlp.

15/XII 29-çyl. Tiver.

MOSKVADAN

I

Çel soqtu, Moskvadan vettən əsləp,
Qaltəldəp, qaz-qaz turojan kycty cəlap,
Qarş əlp, Ala Toonun kək şiseri,
Termeldi çelge erkelep, nojun vətəp...

Kəveləj sasəq tuman çatqan çerdi,
Saqəgəp, sarə ubajəm tartqan eldi;
„Çyrgyn“ dəp kyərəşə yndəp, çaqəmduu çə
Çol acəp, qoloqə qəzəl tuusun vərđi,—

Tuunu əlp qan majdanəqa kirgende erler,
Qalcəldəp, yrej ucup, seskendi çer,
Kyərəştə təkənə qandən natijcasə,
Əsyəp tez, qanat çajəp, ərkyndəj vər!

II

Qan təgyp, erk aləjanəqa kəp çəl völdu,
Kyərəştə qaqəbəp əz kərdyk çöldu,
Duqduqdap andan vəri dalaj irtə,
Kekəmdər ecən çanə çurt qotordu.

Çalqajəjan vilerməndər çaşən təgyp,
„Qudajdən qələjanə“ dəp erkke kənyəp,
Murunqu çərdəldəgən vətəq çerdə,
Çyryşət tyštəryndə qana kəryəp.

Tiktesen çal-çal etip çerdi qarap,
Betine tamblçboğan qandar tarap,
Turmušta ujañ öskön Byvyjalar,
Majdanda bygyn köpkö berip sabaq.

Qojcular sapar tartqan Moskvalap,
Çajloodo qızıl yjdyn cijn qalap,
Billimin elge bergen ilip alıp,
Soquşat çumşaq çelder tamaşalap!..

Kypıldöp bşbq Keldö tytyn salıp,
Paroxod çyryp ketse suunu çaröp,
„Keldi dep“ „Moskvadan“ erke tolqun,
Termetet çaş baladaj qoluna alıp!

III

— Maqtanba sen Frunze kēcөңde can,
Yjleryñ eñ köryksyz vozorojon tam,
— Oj cirkin kərbөdünay çañlybqtö,
Çaqьnda kelbediñ Moskvan.

Basa men kərbөdymby dalaj çandö,
Yj saloan uratşыр eski tamdö,
Kecke çuuq közyn ьmdar kyjyp turoan,
Qusattuu elektrik çarьq şamdö.

Kecki çel tamaşacıl qandaj tentek,
Termelet erki menen baqtarda elpek,
Ermekter oşol şamdö qьjal qьlyp,
Balqьtөр vojdu eritiр qomuz certet!..

IV

Kişige kərbөгөndyn vaarь sonun,
Taң qalat, aldas urat, acat oozun,

Kөkemder bir sonundu minip alıp,
Çajdandar çyryşpөjөy ajdar qoşun!

Bir kezde minmek tygyl atьn uoşup,
„Şumduq“ dep tөbө cacь tke turup,
Çaqasьn qarmap alıp „qudaj“ lasa,
Çyрөgy soqpodusu bulup-çulup.

Al turmaq kelgen kezde Moskvadan,
Yrkьsty ker bьştьlar qoşqo saloan.
Bul kezde traktordun yny cьqsa,
Kişinejt qadimkidej yjyr aloan!..

V

Temir çol Ala Toonun qojnun actö,
Moskva təşyn kerip qucaqtaştö...
Ekөөnyn qьsьşqanьn çomoq qьlyp,
Erke çel nelesterde ajtөр çattö...

VI

Moskva! Betten өpkөн çeliң sonun,
Qaraçaj, qajьn, talduu çeriң sonun.
Tuş-tuşqa tarmaqtanьp ketip çatqan,
Eñ sonun vaarьnanda temir çoluң

Qьzьq көр qьjaldanьp qarap tursam,
Çьlmajьp qucaqtajsьñ qoldu sunsam,
Volgondo zavoddon cьoşьp terdep kelip,
Çarьşьp qajьq menen qulac ursam...

Sendegi Donbas çana Kavkaz, Qьrьm,
Balqьtat tiri çandьn tөгөt sьrьn.

Andaorň çatqan najıbq tyk tygönwöjt,
Ötsöda ecen tyrkyn mındep qılsm.

Zavodunda maşınalar çyryp çatat,
Traktor, ajır, tırmaq çavdıq çasap,
Sen çarqan, sen kərsetkөн dañqır menen,
Bizdin çaq aldındaorň welesti aşat.

Saorın ee, sendegige ee emgekci el,
Balqa caap cekesinen qujultqan ter
... Kyreşte tökkөн qandın natijçasb,
Ösyр tez qanat çajır өrkөndөj berl..

27/V 30-çyl

ӨTKӨN KYNDӨ

I

Өtkөndyn bir kyndөry weşim uşaq,
Çumşaq çel soqqon bolot көңyl ulap
Ajıloja çaqın sazdaq çıloja menen,
Sызылр аорр çatqan taza wılaq.
Çanında çaraluu çan Bywıja bar,
— Uq qurbum angemege salır qılaq.

Tiktedim, al da turdu menı qarap,
Çaş көzdөр, bir birine qılat talap.
Qantıset bir armanduu, biri ajlasыз,
Qылыр өtkөн kyndyn uzun sabaq..
Çyrdyk qo atar tандan şoola kytyp.
Mejrimsiz өtyp çatqan kyndy sanap.

Sylödy, çer cuqudum baştş salır,
Muñduu söz өtyp çattş çyrek taarır..
— „Qarqanoja weede tyşyp çan qıjnaorın,
Men tutqun, men ajlasыз, men bir qarır!
Kıřılık sylörym bar darman ketti,
Çyrekte çer ujalap darttar calır..

Tordomun ajlar çылр çıloja ajlandş,
Өcyyde çaştşq çыдыз waq wajlandş.

Ujulqur kəkryekty usaj vasyp,
Qbluuoqa çol tappadım çan ajlamdı!..

Kyñ atım qunoja kelgen sөzge çenil,
Albşat aqqan qandın menden kegtin.
Til uqsan, çajsız çerden tajaq çesen,
Artpasın anan qantıp icten cerin.
Uşuntıp ker turmuşta tutqun bolup,
Çyrgence ölejyn men qaloın tenim!..

Dedida çal-çal qarap ulutundu,
Qurourdun kezynde var temgek munduu.
Çadaoan çarojaq bolup tezek terip,
brsajoan qolun erksiz maoan sundu.
Uşaqtap birdi birge qoşumcalap,
Çalpaq çel sajdın sajoja sooıup turdu..

Çaş çyrek çыdaj alsaj sooıup alqar,
Qoştoşup qoj „Byke“ dep kənyl ajtar;
Тьмьзын oor yşkyryp qavaq ыrkər,
Çenədym öz ыetimce çolojo tartar.
Artımdan kəz uzatar suusun quıup,
Bulaqta qaldı ele suzur çarpar..

Kənylym kəmesky sər çьryn qozoqor,
Talavım tamşandьrər birge qoştor,
Ar qacan kəz aldьma turcu boldu,—
Byvıja soluj turoan gylge oçqor...
Oj cirkin өtkən kyndyn qorduoıun aj!..
Dalajlar өtyp ketti qaqşar-vozdrop!..

II

Bir kynı çatqan kezim erted menen,
„Tur-tur“ lap kyl çьoıarər çyrdı enem.

Maşdьrap çazdın çumşaq çьjalьna,
Tujtundap uıqu suroo icinde elem,
Tuşuman qoburaoıan tavьş çьqıb,
„Quroıur aj... Azap cegip öldy ee!“... degen

Dyr etti ыtkən bojum ucup turdum,
Bulquıdap çyrek sooıot ajtra qurbum,
Maanlsin uoıajın dep kijindim bat,
Eşikten oor yşkyryp çьqqan mundun.
Qavaoın qarış salıp vajquş atam.
Cocuoıan maoıan qarap dedi „tunduı“!..

Şoloqtop enem daoıb ыjlap aloıan,
Çaş aarcьp çenil menen tarıb qaloıan.
Turalıaj surap uoıup suuq, qavar,
Өrttənyr icim kyıyp, aşьndь arman.
Byvıja kəz aldьmda elestedil,
Bulaqta qaloıan kezil qarap çal-çal!..

Ajьldın cet çaoıında qara alacьq,
Kyngyrep suru ketken cuular vasyp.
Anda var Byvıjanьn ata enesi,
Zorduqqa kənyr çyrgen өçdən aзыp.
Çyrekty savьrsьzdyq ыjlep alıp,
Çьdavaj kirip vardım men da şaşyp.

Tər çaqta enesi ыjlap çaşьn tögyp,
Elpildep kempir kesek kənyl ылып,
Alacьq qajrat sөzge, qaraluu ыjoıa,
Toluptur çanьn acьıt tursaq kəryp,
Er çaqtan atasь өksər qulunum dep,
Byk tyşyp çer qucaqtap çatat cəgyp.

Qap şajtan ötkən kyndyn zalimderi,
bqsız aq ɔjlattı ele emgekci eldi,
Sorponun majın közdör mitte aıjler,
Alsızdı opuzalar tapcu çemdi,
Şorduular qantevız dep ileñ salan
Kirişcyu oqatına vajlar veldi...

III

Aşğar qalojan vojdon kylyp çanır,
Keçgip vagojan eken suusun alır,
Çulunur ur verge alır erke toqol,
Tildeptir kördön suurup, körgö salır.
Bir çaqtan qaçqandaşan vajıcesı,
Urıptur qbcqac menen tura qalır.

Сьданай çaş Byvyja arqa vırıp,
Közynö çaş alırtır zeeni keçip,
Eşikten kirip kelip mьqacь vaj,
Teeptir „emne turduq“ dep selpejip,
Murunda arañ çyrgön qurojan Byvy,
Ölymgö vaş ijıptir özy eñkeçip.

Oşol tyn çalqoolonur ottor çanır,
Тьньтық ar bir çaqtı qojnuna alır,
El tartıpsız çatuoşja aıjlanoşanda,
„Yşyntyp çyrgöncö...“ dep Byvy qarır,
Bojuna bşyq Köldyn oturıptur,
Çaş vojun qıjal vıjler vaşır vaşır.

Asmandan uvajımduu köz çıberip,
„Sanır qıl Byvyja“ dep keçeş vırıp,
Qaalıqır vара çatqan ajdı tiktep,

Körgöny köz aldına vırden kelip,
Bir ese çıltyldaoşan çıldızdar da.
Qıjalı oozduqsuz çyrgön çelip.

Aldında melmildegen köldy qarap,
Boluucu qorduqtardın vaarın sanap,
Bir ese ölymgö çan qıja alıaj,
Erkindep ojnop kylör kyndy samap,
Biroqta çyrektögy qalın cerler,
Qojıptur „—“ tırylykten artıq vaalar.

Tiştendir dylej kölgö ыроңır tap taq,
Közyn çumur çıberiptir vojın taştap.
Самьныр ici kyjır tentek tolqın,
Bajquştap urınuıptur çaroja — şarp şarp...
Armanda çanın qıjnar öldy deşip,
Soqıptur tynky çelder çavalaqtap.

Yşyntyp ötkön qorduq dalaj çandı,
Muunttu, uu icirdi, kölgö saldı,
Buşja oqşoş zombuluqqa көнө alışpaj,
Aqırn ölym menen qılıcuu amaldı,
Сьндық çoq zalımdikke negizdelgen,
„Cirkın“ dep kim çoqtosun al zamandı.

IV

Emne ысын Byvyja anda azap çegen,
Kim aqa kölgö cөgyр өlgyn degen.
Çe quroşur oşoncoluq maqoo bele,
Сьн тїяес, тоғос qıjal, çen ылаegen.
Çоқ qоқuj qарастаы tutqun болcu.
Өtkөndyn qajırmaşы kımdı ылаegen!...

Qbş mezigil çerdin betin qar qaptağan.
Çoro icti kœp œnkœj çalçaqtağan.
Bir kyny erke wala sýjlap çattı,
Tiryylej tylky werip ardaqtağan.
Kecke çuuq celek woşor qaloğan kezde,
Kœwœjdy şıldınçylar ırsaqtağan.

Şıldınдар туву варыр сьноја салды.
„Kezeşir bir birine qamcъ saldy,
Bıçoğan dalaj mastar „seenibi“ dep,
Çel waqan, keltek, coqmor, sojul aldy.
Cuuldar ajıl icti waqa-zaqa,
Sumsajogan kee birinın qolunda ajır!

Kœz cœqtœ, waş ajırdy, qoldor sœndœ,
Erda œldy, carcaoğanda cataq tœndœ.
Qun quudu er œlgœn çaq tım tursunbu,
„Qanьma qan alam“ dep salыр cœrdœ.
Uruqtaş bir elsin dep dalaj çandœ,
Saan uj bir, bir miner atœn aldy.
Qylarœn qylыр qojur qan ickictœ,
Çylmajыр cœtte çana aman qaldœ.

Oşondo Bywyjada qunoja ketti,
Çazьqsьz çaştar tœgyp, azap cekti.
„Selpejgen qaraqcъ“ dep urup-soşur,
Açaandar ajbandarca aldy kekti.
Zorduqtan, zombuluqtan şum œlymœ,
Tolqundu kœl arqyluu wurdu wetti.
Al kyn cœn werekelyy woloğon wolso,
Birœœ ucyn alrœœny emne wozelentti...

V

Øtkœndy ajta albasymœn waarœn toluq,
Cœnœnda „cœwœq qœrqqan wiji“ woluq,
Al kyndyn wajœn maqtar, çajœn waptar,
Çyrcy eken emgekci eldin qanœn sorup,
Bywyja oşondoj bir soruloğan qan,
Qajь wj kejtidi eken wooru oorup...

VI

Ajıldın төрағасы Zuura çenem,
Sen daoş dalaj qorduq kœrgœn elen,
Øtkœndyn qan aqœzoğan uulu tœrmaq,
Ajoosuz muñundu uqraj mœrcœdy esen,
Emi sen çelegindœ çelœiretip,
Tajœylsaj tap ceginde qarma wekem!

8. III-30-çyl.

KECİNDE

(A. Çarovdan)

Qызарыңы kynda, batty salqyndar,
Yrtaq baran taanylnady tuş-tuş çaq—
Toqto çyrek tolquvaçyñ saşyr qyl,
Şyşyraqan çyldyrdardyn şyşyn tap!

Keldoj kekte qulac urçan çyldyrdar,
Emineni aytar, emine çendy şyşyrlar,
Şuudurava oçur ketken şinelim,
Tyrşyldava taqamdaçy çez myqtar!..

Ajyldaçy ojnoçondoç bir top çaş,
Komsomoldun ojumundaj çatqa ças.
Kekte vygyn keçyl açqan qyzyl toj,
Bijlөө, ыrdoo, şyşyrdaşqan kez ыmdaş...

Çyldyş-çylyş, ujañdyçyñ aşyrat,
Tytynge oqşoş kək tumançya çaşyñat.
Çaştar menen uşul tynde ojnoson,
Çyrekteçy çatqan şyrlar acylat.

Mındaj tynde saşyr qylyş tyn qatlar,
Tozur alar atqan tañdy nur çasçy,
Çaqşy emespi çaştar menen çol çyrşon,
Çuvaqtanoçan kyn nury bar çol vasçy...

ENEME

Anda men çandan tentek ojnoo kezim,
Çyrekte çajdan bolsun aqyl—sezim,
Itterin taşqa aloçylar çanşylytar,
„Qaçqançy!“ dedircyy elem dalaj eesin.

* * *

Eneke!
Sen da tilder keede qarçyçy,
Çaş vaşty qarçyş-şoçyş çylanca arçyçy;
Arçyñnan toçoc berip çaşymdy arçyşy,
Soçotup çojuucu elem bir demde aldap.

* * *

Bir kynny naçalekti ejde tyçyçy,
Suu kecip valdar menen ojnor çyçyçy.
Talaadan taş talaşyş ыjlar kelip,
Bşylydap soçonboston saldyñ vylyk.

* * *

Keede men çaltyratçy taman qarçyçy,
Savoçndu ajoyşy qylyş minip alar,
Atamdyn çamçyş ekөөn çoçotcu elem,
Talaaçya valdar menen ojnor vaçyçy!..

Eneke!

Daşy tilder daşy qarajap,
Decy elen çalqyż wejt sorsun arbaq.
Bul sözün ылажықсыз bolso kerek,
Çalynduu çaş çyřegym qalojan qarmap!...

* * *

Daşy sen qajrattuu elen qajran enem,
Kyřeşyp turmuş menen terkı çegen.
Bu kezde çoruqıñdu ojlořondo,
Qan qyżyp qadimkıdej kyckö kelem.

* * *

Esimde!

Bir kyny atam qajıřыlandy,
„Satamořo çalqyż miner ker wajtaldy“
Dedi da starçыndыñ qaarыñ ojlop,
Yşkyryp çerdı cuqur waşыñ saldı.

* * *

Sen anda

Qajrat qыlyp keçeş werdin,
— Qajıřыñuu qылыşы emes emgekci erdin.
Ertesı cыoşым çыjojan starçыnoja,
Dep ajttıñ „sen qarışqır emine keldin“...

* * *

Starçыñ seni közdöj ызығылыр,
Alajыр canaşыñnan közy cыoşыр.
„Unçuqpa!..
— Qaңылана!

— Qaңыqı“ dedi

Maqtamaq anı kimder ici çылыр.

* * *

Eneke!

Al dınyje çeksen boldu.
Cыrmalojan emgekçiler yzdy tordu.
Baş qoşur çañ turmuş qurup çatat,
Ezılgen al kyndögy öñkөj şorduu.

* * *

Al kezdi wıjыı bir kyn köñylge aldım,
Coqulup seni көмgen çerge wardıм,
Myřzendyn tıjaşыnda qoş ajdaojan,
Elerdi көrdym daşы ыroja qandıм.

20 VII 30-çы

QULPUNDU

Cetke qaşыр зар муңду,
Ala Too ыгын қулпунду,
Qulpundu!
Ilgeri qaraj umtuldu.

Çeli çyrse erkelep,
Kök şiseri teñselet.
Tenselet!
Çygynyşet entelep.

Şıldыр-şıldыр-şıldырап,
Soqqon çelden şer surap.
Şer surap!
Aşыр çatat miñ vulaq.

Mında сәят армань,
Sotsialь carвань,
Carвань!
Өгүşyn eeler aloғань.

Авань толқин şырғада,
Qызы қолсу ыр ырдajt.
Çel taşajt!
Çel taşajt көрке şырдаajt.

brыb, şыrbы өзүн all,
Tыrbы, тыşын turba tim.
Turba tim!
Кус көбөйтүр қошо кир.

Kyreş tyryn ыр қылат,
Cecuysy tereñ şer қылат.
Şer қылат!
Tap pikirin qарduular.

Kөр кустын бир мөртөсө,
Tigine çyret çылақыс.
Çылақыс!
Sotsialь çылақыс!

Maj tartыр sytten şerçылтыр,
Byvya çenem çымьндajt.
Çымьндajt!
Ajt çyregym şырьндь ajt...

Ala Too ыгын қулпунду,
Cetke qaşыр зар, муңду,
Çyrgын işke!
Çyr, Kelgenvaj turduñbu...

10/VIII 30-çы.

POJUZZA

Termelip pojuz çyrdy arbaş salıp,
Sanalıp zım qaraoşaj çattı qalıp.
Erikken çoloocular yeten — tørtten,
Kirişti sır demeni talquuşa alıp.

Biri ajtat ötken kynyn çyrgenderyn,
Tamlıçır ceksiz dooran syrgenderyn
Biri ajtat qoltuşuna alqan kezde.
Selkinin qılıqtanıp kylgenderyn.

Kee biri şilekejin ıcke çutup
Qalp cındı çojıulattı uduşutup.
Ker oozdon cıqqan sözder eesin tappaj,
Vagondo baş adaştı ulup, uşşup.

Kee biri oqup çatat kitep, kezit,
Bilvejsit kimisinde qandaj keşip,
Baarışın tegerete qarap tursan,
Tolqunduu alıuut qıjal ketet bezip.

Men daqı oturamın çanımda Açar,
Açardın közy çojıulı beti enar.
Emgektin uşuşa oqşoş sulıusunan,
Şıntaşıp qandaj aqmaq kemtik tavar.

Açar bir emgek qız Ala Tooluq,
Şıldırdaş tamaşalaş könyim ooluq,

Emgektin erkindiktn belgisi dep,
Başında salınışın qızıl çooluq.

Açardın maani çajın surap tapsam,
Taşkenge kelgen eken bizdin çaqtan,
Bul kezde kycyn çajır bilim kenin,
Kezi eken qadalanıp qazıp çatqan.

Toqtodu pojuzusuz qızıl vagzal,
Tiktedi Açar maşa qarap çal-çal,
Kycın kecy qoşup qubat berip,
Közünde otu ojnojıt kyjyp nal-nal.

Qıjalduu sasıq tuman ojdu çenip,
Qoştıuşu sözün ajttı qolun berip,
— Çol tarttıq eki sotke sır vagondo,
Qadimki çoldoşturco bolup şerik.

Emi men kenge baram bilim alam,
Soo bolqun sır pikirdeş aqın avam,
Biz coşuu kelgen çoldu ulu çoloq,
Oqşotup unutpastan eske salam.

Daqıda pojuz çyryp arbaş kerdi,
Urdurup betke şamal, voroon, çeldi
Çooluşun qoluna alıp çelsiretip,
Qoştıuşup emgek qız qala berdi...

28-IX 30-çıl
Frunze — Oş çolunda

CƏNTƏK DEPTERDEN

Kəpti kərdym muңduu bolup çaşyman,
Dalaj myşkyl işter ötty vaşyman.
Şymyrəjyp cətte qalojan kyn volojon,
Kijer kljim, ice turojan aşyman.

Oşonduqtan mende tolojon mildet var,
Atqaruuşa kyndəp, tyndəp aşoıam,
Artta qalsa sotsializim tempnen,
Tolqu çyrek, tygənbəgən qaznam!..

20-IV 31-çyl

BIZDIN QƏZDAR

Quraumaj!... Qandaj şajır bizdin qəzdar,
Misalə kolhoz qəz Byuyjanə al.
Kəzyndə elektrik şamə ojnojı,
Çən ele vojdu berip volosun dal.

* *

Tegi vull... Ajab, kynay alda neme,
Çylmajır nurun sacır turqan çerge,
Keede men oqşotomun Byuyjanə,
Kənyldy qətoqılap soqqon çelgel...

* *

Turmuşun miñ tetigin aırdan burap,
Çyzyndə kyreş kycy balqır turat.
Kərgəndə nul əndəngən belgilerin,
Kyrdeəldyy qoşulmasın qajdan quvat!..

* *

Byayştyn bir maqsatı: emgek-emgek,
Emgeksiz çyrə beryy aqan kermek.
Egerde syrenynə alıp alsa,
Al emi, kəenıç şeksiz nolor sergek...

Byvija kəp şumduqtun birin silsejt,
Turmuştu tereñ tekşep, tegiz lrejt.
Çyrəgym ajtra andaj pikirıñdı,
Suluunun uuzdaj aq kəəny kirdejt..

* * *

Çorpu uşul dınyjədə qamojaq kənyl,
„Seni men çaqıramın syrəly əmyrl...“
Dep ecen Byvijağa qattar kelip,
Eriktyy qusatında boldu kəmyrl

* * *

Qırbumaj, vızdın şajır qızdar qandaj,
Çajdarım acıq münəz çazıq mandaj,
Sıyləşə çajnalıştə vıudaj quurup,
Emgekke suqarılqan tili valdaj!..

* * *

Byvıştı daşqı ele mısaloğa alıp,
Kərəly qandaj münəz, qandaj qalıp,
Bır kuny qoş ajdaqan Temırquloğa,
Oturdu suusun, azıq alıp vağıp.

* * *

Temırqul çutıp acıq, toqoc çedı,
„Emgektin çaş suluusu qandım“ dedı.
Daqdağıp traktorıo mingen kezde,
Çarqıldap Byvış şaq-şunq kylyp berdı.

* * *

Emgektin er vozoju darıdatıp,
Buzdu dın, traktoru tytyn casıp:

„Qatygyn qara, soqoñ qaldı qaldı!“,
Dep Byvış şıldıñdadı voozu qatıp,

* * *

Boşoqon canac menen tastorqonun,
Byvija aykəp alıp, tarttı çolun,
Kelatıp ajdoo vojlöp kəzy caldı,
Terdiktej ala volup qaloğan solun.

* * *

Kuc qoşup daşqı kylyp şıldıñdadı,
Çoorqo Temırqulu kəz ımdadı.
„Tıgının çoruğun!“... dep çana Byvış,
Çım menen çaza-vuza urup qaldı.

* * *

Çım menen virge oozunan kylyk ıroğıp,
Temirdin çyrəgynə tijdi şınoğrt...
Varında Byvıjadağ vızdın qızdar
Kylkydən erkin talaa volbos çımçırtı!

31-çыл, апрел

Soluşur anan bşyq Kəl,
Meltirep qalcu kəjkəlyp...

Anda-anda sandalır,
Çaloorup əsyр qarçalır,
Kənylyn sorup silyktəj,
Kəkyrək dartı çandı alır,
Çyrgən çandar kəp ele,
Əmyrdyn çolu cəl ele,
Toluq kərgən bulardı,
Tolquşan bşyq Kəl ele...

Qylaasında qoj vaşır,
Qoj menen kynyrt oj vaşır,
Tajaşna əvəktər,
Tamtajır turşan vöj salır,
Çaştardı kəryр talıqqan,
Çaş ooru volup qamıqqan,
Esen çyl vöjloj bşyq Kəl...
Taң nurun kytıp zarıqqan...

Çərtqəctar volup elge zor,
Dalajlar anda voluşon qor,
Çardınyñ mınır coluşun,
Salıucu vylyk çasooldor,
Bırdeme dese savaşan,
(Çondoru qan talaşan)
Seskenctyy ele bşyq Kəl,
Çyrəkty ezgen çaradan...

Dəələty menen tuzaqtar,
Qart ajuu qınyр qucaqtar,
Azaptuu muzdaq təşəktə,
Armanda volup vışaqtar,

bjlaşan çaş qarındaş,
Turmuştun anda vooru taş,
bşyq Kəldyn al kezde,
Qantkende vooru acıvas...

Çer vətı tuman vöz volup,
Çıdasaj elim qozuşolup,
Turpandı kəzdəj qacqanda,
Topoloqu toz volup
Kəşəjgen yndər ontoşon,
Çaş valdar əjlar vözdoşon...
Oşondo anan bşyq Kəl
Əlymdyn kyysyn qozuşuşon.

Muң qajışnyñ termetip,
Çıldardı quup çel çetip,
Qan təgyр çenip çыqqanda,
Duşmandar menen kezdeşip,
Çerdı qarmar çalınoja,
Nurdanoşan erik taşında,
Tolqudu velem bşyq Kəl
Kəptən kytken şaşında...

Kəryne şırqaja qandınyр,
Kənyldyn şamın çandınyр,
Qylaas tegtz əzgerdy,
Çaqınyр kəzgə alınyр,
bşyq Kəl əjşyз volup toq,
Murunqu muңdun vırlı çoq,
(Kəpty kərgən vıl kəldə,
Qulac urup ojnosoj).

18/VII-31-çyl,
Paroxoddo.

AŞUUDA

(16-çyldan bir estelik)

Tup tujud ala saňyň bolup asman,
Buq qylar kyndyn betin wulut wasqan,
Aşuunun woroşolu woroonunda,
Baratat dyrdygyp el çan talaşqan!

Sekirtmelyy çeri war,
Aşuunun eňe çolu tar,
Kee çerde taqyr uşu çoq.
Kerynwəj qalojan wasyp qar.
Kee bir çerde murunqu;
Kecterdən tyşkən wujumdar.

* *

Çəələşyp eýp çatqan kectər cubar,
Kee çerde çygy menen unaa qular,
Qyjndyq çəly menen waşqa tyşyp,
Myrdygyp qaldajojan çurt turojan uwaq.

Çardamoja çandə saqyňar,
„Qoquj!..“ dep biri waqyňar,
Qular warar elgendy,
Olroq qar çattə çaşyňar...

Aşuudaşy kərgənder,
Kənylde qalojan wasyňar!...

* *

Aşgar kelbet keýip qyzy eňden,
Bireeler ar qaj çerde toňup elgen.
Attıq oj... birde birə wəwodu ee...
Bularoja wooru aşar kənyl wəlgən...

Ojunda qajoşy kiri çoq,
Keesinde syjler tili çoq,
Çooruşu tattuu çisitkie,
Çyryşy ojnor kəny toq,
Wəwəktər daşy eldy ee...
Al kyndy aşar ojloşoql..

Aşuuda çan çədaşy azar tartqan,
Ətyşyp esen qyjən qyşyq şarttan,
Ezňip erik şoolasən kərgən elim
Qatarde mənə wugyp wara çatqan!

Aşuudan wəzoşar woroondon,
Qijjuşyp keest çəşoloşon,
Woroşo woroon çylynda,
Tapsyş wız əşyp toroloşon!

7/XII-31-çyl

AQ ALTŪN ӨLKӨSÜ

1

Ojlosom,
Өлкөүздүн таалайы кеп,
Betinde
Бьрбьр чьргөн, — эмгекчи ел,
Bul elim,
Erikpesin fajbr чьrsyn,
Emgektin,
Kөңyl acar kyysyn certem,
Kyysyn certem,
Kyyлөймьн,
Uqam desеп.
Yn qоғомун,
brdajmьн,
Tyjyn cecem...

2

Al uqun,
Tьншар turoqun qulaq saloьн,
Kyrešte,
brdaj turoqan kyyny caldьм,
Aq al'ьн,
Өлкөнүн тьншоocusu,

Sen ucun,
Tolqundatьp yn cьoғardьm...
Yn cьoғardьm,
Sozultup,
Uqur aloьн,
Uqur aloьн,
Uqcuuqja,
Ajta baroьн!..

3

Aq altьn
Өлкөсүндө kim turbaoqan,
Kim aqan.
„Meniki“ dep tamоја urbaoqan.
Alajdь,
Anсьjandь tegiz mьrcьp,
Eelegen,
Alьmbek xan, kөzyn сumоqan.
Kөz сumоqanda,
Kөrynup,
Belin vuuqan,
Qurman сan,
Ordun vashьp,
Xandьq quroqan.

4

Өлкөдө,
Xandьq qurup eөler сattь,
Ojlonup,
Qaratsam dep car taraptь,
Terinen,
Paqta өndьrgөн эмгекciге,

Uulanojan,
Tərmaqtərb dalaj vattə...
Dalaj vattə,
bjlattə,
Qan qaqsattə,
Qan çətkyrtyr,
Çyrəkkə,
Saldə taqtbl..

5

Qurman çan,
Birin qarmap, birin savap,
Əlkədə,
Qəlbər çyrdy dalaj sanat!
Qajra ajtsa,
Bolot qançar çarqəldasa,
Kycsyzdər,
Qandaj qajrat qəla alat,
Qəla əlbəjt,
Qulduq urat,
Çaş aqat,
Çaşə aqat,
Bir-birine,
Muqun caqat.

6

Əlkədə
Ənyr çatqan appaq altən,
Dalajdə,
Qəzbəqtərbə acəp əlqən.
Rasjdən,
Qan çutqanj qarəşqərbə,

Çumşadə,
Aq altənəja sanaa dartən,
Sanaa dartən,
Çumşadə,
Aluuəja altən.
Qan təgysyr,
Baş kespej,
Qajdan ələnl..

7

Bajlarə,
Radəşanən qandə tatqan
Tuş-tuşqa,
Bajləq izdəp kəzən artqan,
Əlkənyən,
Aq altənən əluu yəcən,
Çumşadə,
Soldattarən samsəp çatqan,
Samsəp çatqan,
Samsəqan,
Sandap çatqan,
Baş ələnpər,
Çazəqsəz,
Qandar əqqan!..

8

Alajda,
Qurojan qandəq coq torolon,
Boləqondəj,
Aqəbjandə vastə tozoq.
Aq altən,
Dajar quldu tarttəroqanda,

Al çalın —
Ezliynyn toqtor cegı,
Toqtor cegı,
Toqtodu,
Bytty emı,
Alındı,
Emgekci eldin,
Qaloğan kegil...

17

Aq altın
Ölkösünyn uşu aygyn,
Keresyn,
Köz qubanıp turoğan kynyn,
Uqrajıñ,
Murunqudaj zarañ ucır,
Elinın,
Qıñqıstağan munduu ynyn
Munduu ynyn,
Almaştıroğan,
Başqa tyryn,
Keresyn,
Artıbaşın.
Çyktör çygyn!...

18

Qul — qutan,
Birigtııp kolhoz bolıoñ,
Arıloğan,
Ötkendegı qalıñ şordon,
Emgekke,
Bolor turmuş ıñın cecır,

Ölkөгө,
Şajma saraj ajıl qonoqon
Ajıl qonoqon,
Armlıja,
Cıqqan ordon,
Çañ turmuş,
Ustası,
Kıcy toloqon!...

19

El erkin,
Emgek erkin,
Ölkem erkin,
Ölkemdyn,
Aq altın öse ıersin
Aralar,
Aq altındı arqa, etekter,
Şıldırсыл,
Kolhozdoqu çenem tersin,
Çenem tersin,
Teriştir,
Tere ıersin,
Teriştir,
Daqı çañ,
Kıcyter kelisin!...

10/IX 31-çыл,

Bazar-qorqon Nooken ajılı.

Bir uşuqa kəndyrək,
Bar ele dep,
Paqta ajdaşan dşjqandar,
Çumuşcunun,
Epkindyy ojun bəldyrək,
Emi anan,
Terip alar kynyndə,
Qandaj qəbq
Qamərabaj tım çyrək!
Qoşqun,
Qoşqun,
Sənda əvake terip kir,
Beş vut,
Beş vut,
Tigi çənem teriptir,
Teqe!
Teqe!
Bardəşəndəşn kuscuq vır!

4

Bul səkəden,
Ecen tət ter kətti,
Teri çuup,
Kəkyəkən cer kətti,
Kəzy qəşp,
Qandaj neme taştasən,
Oşol qəşqan,
Berekelyy emgekti,
Daşp,
Daşp,
Məqtap kənyl vərgile!
Qana,

Qana
Epkindyylər tərğile,
Təgiz,
Təgiz,
Qana təgiz tərğile,

5

Kolxozcular!
Paqta qamdap vətət dep,
Ecen qəşyl,
Eşolondor kelet dep,
Oşonduqtan,
Kusty qəşp vıgıtp,
Baarə təgiz,
bqcam, bəqcam tətət dep,
Fabrikte,
Kəp oşlonup çumuşcu,
Bul paqtanə,
Turoşan kəzi kerek dep!
Oşlop,

Oşlop,

Oşlop kərgyn şart oşana!
Baarən,
Baarən,
Çavəloşla paqtaşa!
Maqtap,
Maqtap,
Maqtap tursun əq talaa!

6

Əzybyzdyn,
İşip turoşan əlkənyən,

Kərgyləcy,
Raqtasənn əskəyn!..
Сьндаоьла,
Сьогагаль вавандар,
Аһьн аһьд,
Кумыз кувək кerkəмын,
Тара-тақыр,
Qьsqartaly tomsortup,
Qoşmo şattən,
Bizge qьlojan əlcəмын!
Даоь,
Даоь,
Mьqtap kənyl vєrgile!..
Tegiz,
Tegiz,
Qana tegiz kelgile!
Qana,
Qana,
Erkindyylər tergile!..

15/XI-35 ç.

QUTTUU BOLSUN

(K . . . ge)
Quttuu bolsun,
Segizinci martənz,
Oğundalsən,
Ojlor çyrgən şartənz.
Çyzynzdy,
Emgek nuru qartartəz,
Məna emese,
Mən volojun çarçənz!
Erkin,
Erkin,
Erik tuusun çəlsiret,
Ansəz,
Ansəz,
İştegi sər eskiret..

8/III-32-çul.

QBZYL ÇOOLUQCAN

Tolquoşan bizdin erkistiz —
Al zuulaşan tempibiz..
Al tigi... qbzyl çooluqcan —
Emgektin qbzь selkisiz...

Ojl.. qbzyl çooluqcan!
Qandaj turmuş çajьqьz,
Qursaş acьp ketti-şo,
Qajnadь veken çajьqьz.

* * *

Tetigi tyzdə orşuşan —
Traktordun tytynyl..
Al epkindyy turmuşun,
Bir şana vələk kykymyl..

* * *

Teetigi zoonu uratqan,
Omşorup taşьn qulatqan —
Bizdin arьq qazoşandar,
Cekesi terdep suu aqqan...

Ojl.. qbzyl çooluqcan!
Men daşь çaman terdedim..
„Terindі aarcьp çyrgyn dep“
Qanekeş çooluq vergeniş..

Tee tetigi tyryngən,
Kyşegyn alьp çygyrgən —
Qulaşьn vajlar suu çьşьp,
Alda epkindyy kyçyrmən..
Ojl.. qbzyl çooluqcan!
Tetigi maldь tozup qoj,
Terşevəsin egindi,
Arqь ujlarşya qoşup qoj!..

* * *

Tetigi çatqan qurşaqtan,
Biz qazoşan çanь vulaştan,
Epkin menen kyryyldəp,
Kək qaşqa tunuq suu aqqan..
Ojl.. qbzyl çooluqcan!
Çanь arьqtan suu aloşan,
Taasiri tyşsyn turmuşun,
Çajdarь vasьp buralaşan...

* * *

Som temirim vata tyş!..
Daşь azьraaq qaza tyş..
Arь daşь, arьraq,
Daa kicine vasa tyş..
Ojl.. qbzyl çooluqcan!
Ketmenimdi ala kel;
Kəmyrkəşdyn icinen..
Kerkimdi da tasa kell..

CAQBƏRLUUCUNUN BƏB

(1910-cı ildə tuulqandardə Qəzyl asker qatargəna səqəruuqə
arnap)

Tavəm vasqan
Taş qəjanə vasqamən,
Tavəm aşqan,
Aşuunu da aşqamən.
Taj-tajoə aləp,
Taratjalap öz tavəm,
Məna vugun
Çəjəgma eki çəştamən...
Məna,
Məna,
Tap qorqorooqə varatam!
Sekeme men,
Qəzyl çəldəz qadatam,
Ajbəşəşqan,
Qanqor çəovuz qol salsa,
Ajbəqpastan,
Najza sunup çadatam.
Çadatalə,
Çəştəştər
Çyr!
Baraləq!
Baatər qoloqə,

Balsan voməu alaləq,
Ketmen saləp,
Kəçir əskəu ijinge,
Keliştəp,
Məltəq asəp salaləq!

* * *

Men tuuldum
Proletarlar tavə ucun
Bul tap ucun,
Sarıp volmoq var kucum.
Uşul anttə,
Orunda dəp qulunum,
Tarəyl ene,
Emizgendir aq sytyn!...
Baram,
Baram,
Ene sytyn aqtajmənl
Çaraq aləp,
Əz tavəmdə saqtajmənl
Voroşilov,
Vəjenmordun qəjratən
Taq yjronup,
Kəkyrəkkə çattajmənl.
Çattaşalə,
Çyr,
Çəştəştər
Baraləq!...
Qəzyl cekte,
Çaraq çəndəq alaləq.
Arsəldasa,
Kapitalis İtteri,

Tişin qaçırp
Bir esevin tavalıq.

* * *

Men eskemyn,
Uruş kyreş çalynda,

Men eskemyn,
Çыжымансь қылымда!

Men eskemyn,
Qылыс qoldo baş kesip,

Çyrgen kezde,
Çajın tarraj qonnda

Baratın men,
Qызыldardın savына,

Çyregy too,
Qaarmandar çанына!

Frunzenin,
Baatırdıoyn yjrenyp,

Qoşulamın,
Çer silkintken şanıна!

Qoşulals!
Çyr

Çaştaştar
Baralıq!...

Сарајевца
Kekty sarıyp çanalıq.

Dövetteryn,
Aqıtsa eger Genderson.

Ozondotup,
Otuz tişin caçalıq!...

Мына бул мен,
Emgek menen çyrgemyn!
Emgek volcu,
Kynde vıtsəm kyndəgym.

Bir kezekte,
Cece alsaj vuuluqtum,

Uzun ojdun,
Ucu çatş tyrməgyn...

Tyrməktərdyn,
Tyjyn sər cecildi!

Tynylgəndə.
Tygəl çıjdım esimdi

Eki veştin,
Erke uulu men volup,

Tar qoçoçoço,
Burdum tarçыл vətimdi.

Kel,
Çaştaştar,

Çoçun vetti vuralıq!
Qызы cekte,

Çoonu torop turalıq!
Tyməndəgen,

Çoonun qolu kezikse,
At qojuşup,

Alsars najza sunalıq!...

* * *

Men toroldum,
Kapitaldın carvası

Irıp icten,
Ketken kezde aroçası..

Dynyjəny

Tört burcunda salpaqtap,
Köryngöndө,
Çañ uruştun dalğası!
Baram sarqa,
Alam qılıc,
Asьnam!..

Yjrenemyn,
Bardıq sıgın çañman!
Çyregym ot,
Tilegim qurc,
Men bir çaş,
Tolquj bergyу
Erkindyу kyc qazьnam!..

* * *

Çyr qursular
Qurc tilekter,
Baatьrlar!..
Qaçaz keldi,
Tap qorqooqo saqьrojan!

Biz tarixta,
Belgilyy erler tuqumu,
Duşmandardьn
Kylın kökke sarьrojan...

Çyr qursular,
Çyrekteşter iştəgil
Ölkө qorqoo,
Ulu mildet sizdegi!

Körgylöcy
Tutalanьp Qьtajdan,
Bir coң qursaq,
Kuyr etip tildedi..
Şьmalanьp,

Çyr
Çaştaştar varавьz,
Tanki miniр
Bomьometti alавьz!
Coң kyreşty.
Alьp çyrçy komandir,
Er volşevik,
Voroşilov aqавьz!..

15, XII-32-çьl.

MEN

Men çavьqsam, taşьrqajьn mөgdөjmyn..
Qьjaldansam: tьsy tereң köldөjmyn..
Kөnylymө erçip alьp munqansam,
Qalьn toqoj, qara tuman өrdөjmyn!..
Biroq daqьp erkindyуler elinde,
Mintyуny men ec alьr qavьl көrvөjmyn!..

11/V— 32-çьl. Qocqor.

TILEK

Erik taň,
Supa salňaj çarq etip,
Jevropada.
Qbtajda da atsa eken..
Köntörystyn,
Qbzyl tuusu qylqyldap,
Daorň, daorň,
Çerdin çyzyn vassa eken...
Dyjne çyzyn,
Kommunizm çenđi dep,
Qarň tarix,
Öz betine çazsa eken..
Çazsa eken tarix,
Çazsa eken,
Atsa eken taň—
Atsa eken..

* *

Proletarlar
Körtü köryp qanbqqan.
Çaraq alıp
Zor majdanğa çbqsa eken...
Qultundağan,
Faşlsterge çaadbrp,

Pagondorun,
Baştan ajaq tıtsa eken...
Qbtajdaorň,
Ajbrbşqan kyreşken,
Qbzyl valseñ,
Toroj salıp çbqsa eken...
Çbqsa eken valseñ,
Çbqsa eken...
Qaptağan tordu,
Tıtsa eken..

* *

Tyrmelörde,
Ömyr ötyp varatqan,
Ötse daorň,
Qajrat qylp qaçaşqan...
„Proletarňm,
Kyreştevy, qajda...“ dep,
Temirlengen,
Terezeden qaraşqan,
Köntörystyn
Balsandarň vaqçajğan
Çarq etişip,
Qacan çbqat qamaqtan...
Qacan çbqat—
Qacan çbqat qamaqtan.
Sasyp tyrmə,
Kışendyy azaptan!..
Şarajbşp,
Qbzyl öñden abzşqan...
Açal qbstar,

Əlym mənən alısqan...
Çumuş surap,
Qardı qucaq aqmaqdan,
Toptonuşup,
Kündə arız çazısqan...
Proletarlar,
Bir sındırım nən çoq,
Qamıoşır.
Kecələrdə qalısqan...

**

Çoq bul emes!..
Turmuş sərb asılat!
Tujlap, tujlap,
Soqqon çyrək vasılat,
Əsrəj turojan,
Kommunizm fanar, ,
Jevropada...
Qəstajda.. da
Asılat.

28/XI-32-çıl.

UQ ÇER ÇYZY

(Oktjabr revolyutsiasının 15 yıldırına)

Məna bul çer!
Munduulardən enes!
Məna bul çer!
Ətkən qorduq elesil...
Acqalıqtan,
Qursum əlyp bul çerde,
Qalojan ele,
Kəmyləstənə denesil...
Daşıl elgen,
Dalaj çandar myrgygen...
Səektəryn,
Qaroja, quzoğun mylçygen,
Ojlop kərsəm.
Azər volup çatqandaj,
Qan vuzulup,
Qajqılanırp syrdygen...
Bil, çer çyzy!
Bygyn turmuş çanbrojan...
Məna vyty,
Anda sənəjan qavbrojam...
Məna kərgyn,
Əlkə setl özgerdy,

Ker Jevropa!
Ker Azija!
Tanırgan!..

* * *

Məna bul çer,
Otor qıbr alojan çer!
Uşul qırqız,
Çan sooqalar qacqan el...
Uşul çerde,
Bet alıxır çoo menen,
Qan çoşulur,
Qara qocqul aqqan sel...
Tam-taraqtan,
Kenir çerden açırar,
Qalın elim,
Too tajandı qansırar...
Otorcular,
Alır turdu keregin,
Mıltıq menen,
Çe volvosı qamcılar...
Tuşyn dyjne!
Murun elim el vele...
Murun mındaj,
Kıslıkke teñ vele!..
Ajtcı vılgıç,
Ajt filosof vılerman,
Murun turmuş,
Uşuqa oqşoş keñ vele!..

* * *

Məna bul çer,
El dyrdygyp qacqan çer!

Uşul adır,
Taq oşondo qatqan çer...
Bul qırcıqtan,
Çoonu torop tozom dep,
Oqqo ucup,
Kemylvəstən qalojan el...
Otto, oqto,
Aşuularda qırılıp,
Çardan qular,
Bəvək vıjlar cıdırır...
Uşul elim,
Ker qorduqtu kərgen el.
Aqsuu, Turpan,
Aq vıjazdı qıdırır..
Məna vajqa!
Batıs, Cıqırs tət tarap,
Əlkəm kycəp,
Əsyp varat kyn sanar...
Əskyn əlkəm,
Ajda aldırqa,
Ajda aldırqa,
Çaz qanat!..

* * *

Uşul çerde,
Çoonun qolu çatırqan,
Uşul çerde,
Tarcı erler atırqan!
Uşul çerde,
Belı vıbr mertinip,
Çoonun qolu,
Bet vıqca alıaj qacırqan...

Uq, kapital,
Uqqun mǝndaj erdikti...
Qana saqan,
Tizgindi biz berdikri.
Ala Toonu,
Basıp çatqan tumandan,
Uq er yzy!
Bolşevikter sergitti..
Tǝnşa aalam,
Tǝnşa Şanxaj.
Tǝnşa Parıs,
Qulaq sal!
Tǝnşa dyjne,
Tǝnşaorıctǝ qoluna al!
Uqur ızdın,
15 ıldıq enısti,
Uq er yzy,
Uq dyjne,
Tanırgan.

* *

anoqa qoşur,
Qǝrǝzıdǝ kim elegen...
Qǝrǝzıdǝ el dep,
Qana kimder tenegen...
Tooda, taşta
Bul qǝrǝzıdǝn ǝlygyn,
Qana qandaj,
It-quş kelip ewegen!...
Bygyn qǝrǝz,
Itke — quşqa em emes...
Bygyn qǝrǝz,

Kǝryngenge em emes.
Mǝna bygyn.
Qǝrǝz eri qulrunoqan,
Baştaorıdaj,
Otor ıoloqon er emes.
Bygyn mǝna,
Qǝzı elek qolunda!
Bygyn qǝrǝz,
Kommunizm olunda!
Bygyn qǝrǝz,
15 ıldıq ol basıp,
Tarixtaorı,
Başqaca ıır orunda!...

* *

Mǝna bul kǝl,
Calqır çatqan ısq Kǝl,
Mǝna bul şaar,
Bajaorıda ısq cǝl...
ǝtǝgunde,
Kolhoz malı ajıloqan —
Tetigi tǝr,
Kǝk tuqava cuñqur tǝr...
Murunqu er,
Baştaorıqa oqşovojt,
Kǝnyl daorı,
Tolqudu eucıp toqtovojt..
Buqa oqşoqon,
Tıvy menen ǝzğeryş,
Kylyk ojdu,
Bijlep qantip qoştovojt...
ısq Kǝlym,

Paroxodun termetet..
Bygyn tyşyp,
Анъ менен еl ketet..
Menda ketem,
Kajutada olturup,
Erke tolqun,
Menl daoъ termetet..
Мъна vular,
Kolxozcular iştegen!
Çaň turmuş,
Eesl мъна viz degen..
Tee tetigl,
Ala Toonu antaroqan,
Gijoloktor,
Altъn kenin izdegen..
Belgilyy işt,
Al çerden ken tavъlat,
Uşul qana
Qoldor менен qazыlat..
Bolup çyrgen,
Kөp çenіştin biri dep,
Tarixtъn bir,
Baraқъна çazыlat..

* * *

Мъна vul tool
Атаoъ aştan Тъjanşan..
Мъна vul zoo,
Bijiktigtin qarasan!..
Bul çerlerde,
Altъn, kymuş vajıboqъm —
Birincilikke.

Ajъoqpastan talaşam..
Uq çer çyzy!
Тъjanşanda kenim var..
Uq dyjne!
Cyj boorundaj çerim var!..
Тънша Beeçin,
Тънша Berlin,
Uq Londun,
Çer çyzyne,
Ajta turoqan kesim var..

* * *

Uq çer çyzy,
Dalaj gtgant salъndъ..
Өlke veti,
Өzgeryldy çaňbrdъ..
Kece kynky,
Kyrpyldөгөн dolu Cyj,
Epke keltip,
Bygyn vizge vaqъndъ..

* * *

Kecee kynky,
Muң qartaqan Faroqana
Bygyn көрсен,
Өzgerylgen vaşqaca!
Kolxozcular,
Emgek qıloqan paqtasъ,
Kem qalыşpajt,
Egipetti vaspasa!..
Тънша aalam,
Тънша Şanxaj,

Тѣңиза Париз,
 Qulaq sal!
 Uq çer çyzy,
 Тѣңизаарысты қолуна ал!...
 Уақыр биздин,
 15 çылдық çеништи,
 Uq çer çyzy!
 Uq dyjne!
 Таңырдан!...

MAZMUNU

	<i>Beti</i>
Sağynqanda	5
Oq çana ығ	7
Taasirlenip	8
Aq Buurany wojlop	10
Qurwumal	12
Inçener çoldoşqol	—
Qara көз	13
Bir uulunan ajryldy	14
Meken	15
Komsomolka	18
Bewekterge	—
Lenin çolu	19
Çaz qyltajdy	21
Al yj zavod	22
Biz!	23
Emgek qyzy	25
Çaңы sajma	26
Paqtasy qyzyba	28
Qystaqta	29
Çaңы poik	31
Qalamyta	32
Byjlyq çaz	33
Traktorçunun ығы	42
Inime qat	47
Çoor qat	49
Paqta сығы	50

3852
 —
 5260

Мыйық уыу	52
Esinedidit	54
Çol ығы	56
Boom қарықары	59
Çaŋtırға	62
Qaryndaşyma	64
Suluu	67
Erten menen	—
Dosum keldi	68
Qatyn keldi	69
Moskvadan	71
Өtken kynde	75
Kecinde	82
Eneme	83
Bizdin qırqazstan	86
Qulpundu	88
Rojuzda	90
Sentek depterden	92
Bizdin qызdar	93
Parovozqo	96
Toodoqu сыр	98
Toiqun сырлары	99
Aşuuda	102
Aq altyn өikesi	104
Terim kyusy	114
Quttuu bolsun	119
Qызы çorlaqpen	120
Сақарылууымын ығы	122
Men	127
Tilek	128
Uq çer çyzy	131

Ваазь 2 с. 20 т.
Миравазь 40 т.

26к

L152811

1941